

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ
імені Михайла Туган-Барановського

Навчально-науковий інститут економіки, управління та адміністрування
Кафедра економіки та міжнародних економічних відносин

ДОПУСКАЮ ДО ЗАХИСТУ

Гарант освітньої програми

Бочарова Ю. Г.

(підпис) (прізвище та ініціали)

«_____» _____ 2023 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр»
галузь знань «Міжнародні економічні відносини»
освітньої програми 292 «Міжнародні економічні відносини»

на тему: «**ЗОВНІШНЬОТОРГІВЕЛЬНІ ВІДНОСИНИ УКРАЇНИ ТА
ПОЛЬЩІ**»

Виконав здобувач
вищої освіти

Ковалець Іван Олександрович

(прізвище, ім'я, по-батькові)

_____ (підпис)

Керівник:

ст. викл. кафедри ЕК та МЕВ Лижник Ю.Б.

(посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

_____ (підпис)

Засвідчую, що у кваліфікаційній роботі
немає запозичень з праці інших авторів
без відповідних посилань

Здобувач вищої освіти _____

(підпис)

Кривий Ріг
2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
 ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ
 імені Михайла Туган-Барановського

Навчально-науковий інститут економіки, управління та адміністрування
 Кафедра _____ економіки та міжнародних економічних відносин
 Форма здобуття вищої освіти _____ заочна
 Ступінь _____ бакалавр
 Галузь знань _____ «Соціальні та поведінкові науки»
 Освітня програма _____ 292 «Міжнародні економічні відносини»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми

_____ Бочарова Ю. Г.

(підпис)

«_____» _____ 2023р.

**ЗАВДАННЯ
 НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Ковальця Івана Олександровича

прізвище, ім'я, по батькові

1. Тема роботи: «Зовнішньоторгівельні відносини України та Польщі»

Керівник роботи: ст. викл. кафедри економіки та міжнародних економічних відносин Лижник Ю.Б.

науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ініціали

Затверджені наказом ДонНУЕТ імені Михайла Туган-Барановського
 № 385-с від 28.11.2022 р.

2. Строк подання здобувачем ВО роботи «_____» _____ 2023 р.

Вихідні дані до роботи: наукові статті, тези доповідей на наукові конференції, наукова література, офіційна статистика міжнародних організацій та країн

4. Зміст (перелік питань, які потрібно розробити):

Вступ

Основна частина

Висновки та рекомендації

Список використаних джерел

Додатки

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень).

Рисунків 22, таблиць 2

6. Дата видачі завдання: «_____» _____ 202_ р.

7. Календарний план

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Підготовка теоретичної складової основної частини	до 15.03.2023 р.	
2	Підготовка аналітичної складової основної частини	до 15.04.2023 р.	
3	Підготовка висновків та рекомендацій	до 15.05.2023 р.	
4	Підготовка та оформлення вступу, списку використаних джерел та інших складових роботи	до 25.05.2023 р.	
5	Отримання відгуку від керівника	до 28.05.2023 р.	
6	Подання на кафедру завершеної роботи	до 02.06.2023 р.	
7	Проходження перевірки на академічний плагіат і нормо-контролю кваліфікаційної роботи	до 05.06.2023 р.	
8	Підготовка студента до захисту та захист кваліфікаційної роботи	12.06.2023 – 16.06.2023 р.	

Здобувач ВО _____ Ковалець І.О.
(підпис)

Керівник роботи _____ Лижник Ю.Б.
(підпис)

РЕФЕРАТ

Загальна кількість в роботі:

Сторінок 45, рисунків 22, таблиць 2, додатків 3, графічного матеріалу, використаних джерел 56.

- Об'єкт дослідження: процеси реалізації зовнішньоторговельних відносини України та Польщі.
- Предмет дослідження: сутність, складові та механізм реалізації зовнішньоторговельних відносини України та Польщі.
- Мета дослідження: аналіз та прогнозування зовнішньоторговельних відносини України та Польщі.
- Методи дослідження: теоретичного узагальнення та порівняння (для дослідження основних теоретичних складових зовнішньоторговельних відносин), класифікації та групування (для дослідження видів міжнародної торгівлі), аналізу та синтезу, абстрактно-логічного методу (для визначення динаміки та структури зовнішньоторговельних відносин України та Польщі), регресійного та авторегресійного моделювання (для прогнозування динаміки зовнішньоторговельних відносин України та Польщі).
- Основні результати дослідження
- узагальнено основні наукові підходи до визначення сутності зовнішньоторговельних відносин;
  - узагальнено правово-договірне підґрунтя зовнішньоторговельних відносини України та Польщі, його розвиток та сучасний стан;
  - проведено аналіз динаміки та структури експорту та імпорту між Україною та Польщею;
  - запропоновано одно- та багатофакторні регресійні та авторегресійні моделі прогнозування експорту та імпорту між Україною та Польщею.
- Ключові слова: зовнішньоторговельні відносини, експорт, імпорт, динаміка показника, структура показника, зовнішньоторговельне сальдо, торгівельний оборот, ЄС, війна, прогнозування.

ЗМІСТ

Вступ	6
Основна частина	9
Висновки та рекомендації	36
Список використаних джерел	42
Додатки	46

ВСТУП

Актуальність теми. Україна та Польща є сусідніми країнами і мають значний потенціал для взаємовигідного співробітництва в галузі зовнішньої торгівлі. Обидва країни мають широкий експортний потенціал, включаючи сільське господарство, важку та легку промисловість, послуги тощо. Дослідження зовнішньоторговельних відносин між Україною та Польщею допомагає виявити потенційні напрямки співпраці та знайти способи збільшення торговельного обороту між країнами.

Україна та Польща є важливими політичними та стратегічними партнерами. Обидва країни є членами Європейського союзу та активно співпрацюють у рамках різних міжнародних організацій. Дослідження зовнішньоторговельних відносин допомагає зрозуміти, як економічні фактори впливають на політичну співпрацю між країнами та як можна покращити взаємини. Обидві країни належать до Східної Європи, і вони мають значний вплив на економіку та політику регіону. Дослідження зовнішньоторговельних відносин між Україною та Польщею допомагає розкрити можливості та виклики, з якими стикаються обидві сторони в контексті євроінтеграції, співпраці з іншими країнами регіону та взаємодії з глобальними економічними та політичними силами.

Дослідження зовнішньоторговельних відносин України та Польщі може сприяти виявленню нових можливостей для співпраці та розвитку. З'ясування торговельних потреб та пріоритетів кожної країни може сприяти розширенню асортименту експортних та імпорتنих товарів, залученню інвестицій та покращенню технологічного обміну. Це може мати позитивний ефект впливу на економічний зріст та подальше зміцнення взаємодії між обома країнами.

Дослідження зовнішньоекономічної діяльності між країнами, такими як Україна та Польща, стає актуальним у контексті виявлення нових можливостей та визначення пріоритетів співпраці. Це дозволяє країнам знаходити нові ринки для своїх товарів та послуг, просувати експорт, залучати інвестиції, сприяти технологічному обміну та підвищенню конкурентоспроможності. Розширення зовнішньоекономічної співпраці між Україною та Польщею сприятиме їхньому економічному зростанню, розвитку та підвищенню стабільності.

Отже, дослідження зовнішньоторговельних відносин України та Польщі має актуальне значення з економічного, політичного та регіонального погляду. Розуміння та покращення співпраці між цими двома країнами може мати позитивний вплив на їх економіку, політику та взаємовідносини з іншими країнами регіону та світу.

Проблемами, що стосуються дослідження специфіки зовнішньоторговельних відносини та їх особливостей займалися багато закордонних і вітчизняних дослідників, зокрема, цьому питанню присвячені праці наступних вітчизняних науковців: І. Бураковського, І. Дюмулена, Л.

Антонюк, А. Гальчинського, В. Будкіна, Б. Кваснюка, І. Лукінова, Є. Савельєва, Л. Федулової, А. Філіпенка, В. Рокочої, Т. Циганкової, О. Рогача, І. Фамінського, А. Холопова, Б. Фоміна, Ю. Шижкова, В. Фомічова та іноземних науковців: Дж. Стюарта, Д. Нортона, У. Стаффорда, Т. Манна, Е. Хекшера, П. Кругмана, Д. Юма, Дж. С. Мілля, С. Ліндєрта.

Зважаючи на місце зовнішньоторговельних відносини України та Польщі у політичному, соціальному та економічному житті країни та враховуючи значення зовнішньоторговельних процесів у євроінтеграційному контексті, дослідження зовнішньоторговельних відносини України та Польщі набуває значної актуальності.

Мета і завдання кваліфікаційної роботи. Метою бакалаврської кваліфікаційної роботи є аналіз та прогнозування зовнішньоторговельних відносини України та Польщі.

Реалізація поставленої мети потребує вирішення таких завдань:

- розглянути теоретико-методологічні основи зовнішньоторговельних відносин, зокрема експортно-імпортних операцій та міжнародної торгівлі;
- дослідити правово-договірне підґрунтя зовнішньоторговельних відносини України та Польщі, з'ясувати основні етапи його розвитку та оцінити сучасний стан;
- провести аналіз динаміки експортних операцій між Україною та Польщею;
- провести аналіз динаміки імпортних операцій між Україною та Польщею;
- провести аналіз структури експортних операцій між Україною та Польщею та оцінити її динаміку у часі;
- провести аналіз структури імпортних операцій між Україною та Польщею та оцінити її динаміку у часі;
- виконати регресійне та авторегресійне прогнозування динаміки експортних та імпортних операцій між Україною та Польщею.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є процеси реалізації зовнішньоторговельних відносини України та Польщі.

Предметом кваліфікаційної роботи є сутність, складові та механізм реалізації зовнішньоторговельних відносини України та Польщі.

Методи дослідження. В роботі були використані методи теоретичного узагальнення та порівняння (для дослідження основних теоретичних складових зовнішньоторговельних відносин), класифікації та групування (для дослідження видів міжнародної торгівлі), аналізу та синтезу, абстрактно-логічного методу (для визначення динаміки та структури зовнішньоторговельних відносин України та Польщі), регресійного та авторегресійного моделювання (для прогнозування динаміки зовнішньоторговельних відносин України та Польщі).

Інформаційну базу дослідження склали основні положення законів

України, указів Президента України, постанов Верховної Ради України, постанов Кабінету Міністрів України з питань зовнішньоторговельних відносини України та Польщі, відповідні Польські законодавчі акти та міждержавні угоди і меморандуми, статистичні та аналітичні матеріали Державного комітету статистики України, монографічні дослідження, наукові статті вітчизняних та зарубіжних вчених, публіцистичні огляди та статті.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у проведеному аналізі та узагальненні теоретико-практичних аспектів зовнішньоторговельних відносини України та Польщі.

Основні результати кваліфікаційної роботи, що характеризують наукову новизну, полягають у такому:

- узагальнено основні наукові підходи до визначення сутності зовнішньоторговельних відносин;
- узагальнено правово-договірне підґрунтя зовнішньоторговельних відносини України та Польщі, його розвиток та сучасний стан;
- проведено аналіз динаміки та структури експорту та імпорту між Україною та Польщею;
- запропоновано одно- та багатофакторні регресійні та авторегресійні моделі прогнозування експорту та імпорту між Україною та Польщею.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

Зовнішньоекономічна діяльність посідає особливе місце в складній системі виробничо-господарських зв'язків, зберігаючи винятково важливе значення за своїми масштабами й функціями в загальному комплексі міжнародних економічних відносин. Вона опосередковує практично всі види міжнародного співробітництва, включаючи спільну виробничу діяльність підприємств та міжнародний трансфер технологій. Економічний успіх будь-якої країни світу базується саме на її зовнішньоекономічній діяльності. За умови ізоляції від світової економічної системи та процесів глобалізації не вдалося створити жодної ефективної економіки [30].

Зовнішньоекономічна діяльність у сучасному світі стала важливою сферою діяльності для кожної країни, і її вплив на світовий економічний розвиток постійно зростає. Зовнішньоекономічна діяльність є напрямом, за рахунок розвитку якого країни можуть розширювати свою спеціалізацію, підвищувати продуктивність та ефективність використання своїх ресурсів і, відповідно, збільшувати обсяги виробництва. І державам, так і окремим підприємствам та регіонам країни бажано отримувати максимальну користь від спеціалізації у виробництві товарів та послуг, в яких вони мають найбільшу ефективність.

Основні форми зовнішньоекономічної діяльності наведено на рис. 1.

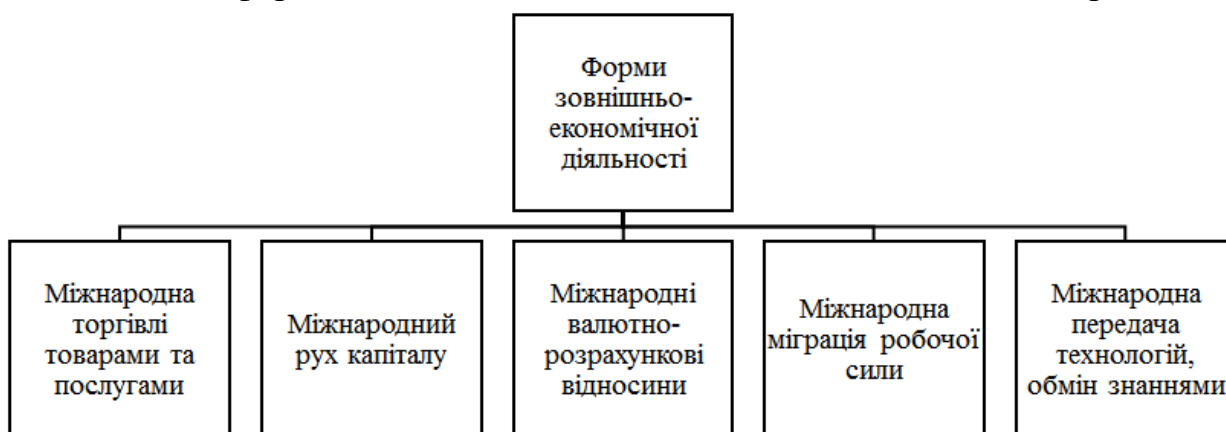

Рисунок 1 – Форми зовнішньоекономічної діяльності

Джерело: складено автором на основі [25-32]

За рис.1 можемо визначити наступні форми міжнародних економічних відносин включають:

Міжнародна торгівля, яка представляє собою обмін товарами та послугами між країнами. Міжнародна торгівля відбувається через експорт та імпорт. Вона базується на принципах спеціалізації та стратегічних переваг, де кожна країна спеціалізується у виробництві та експортує ті товари, в яких вона має конкурентну перевагу.

Міжнародний рух капіталу та, зокрема, прямі іноземні інвестиції (ПІІ): Це інвестиції, коли підприємства однієї країни вкладають капітал у підприємства іншої країни. ПІІ включають створення нових підприємств,

придбання акцій або активів існуючих підприємств, а також технологічний та кадровий обмін між країнами, що сприяє стимулюванню економічного зростання, створенню нових робочих місць та перенесенню технологій.

На сучасному етапі розвитку світогосподарської системи жодна економіка неспроможна ефективно розвиватися лише за рахунок власних ресурсів, тому виникає нагальна потреба пошуку можливостей залучення необхідних ресурсів ззовні. Одним із таких ресурсів є іноземний капітал, що може залучатися в економіку у вигляді іноземних інвестицій (прямих та портфельних), міжнародного кредиту, позик, грантів тощо. З-поміж різних видів залучення іноземного капіталу найбільшим потенціалом прогресивних змін характеризується підприємницький капітал (прямі та портфельні іноземні інвестиції), тому країни, національні економіки активно конкурують між собою за спроможність залучити зазначений капітал, формуючи сприятливий інвестиційний клімат та намагаючись підвищити свою інвестиційну привабливість [20].

Міжнародні валютно-розрахункові відносини - це обмін фінансовими активами, включаючи гроші, цінні папери, кредити, банківські операції та інші фінансові інструменти між країнами. Міжнародні валютно-розрахункові відносини включають міжнародні платежі, інвестиційні операції, обмін валют, розрахунки за торгівлю та інші фінансові угоди. Міжнародна фінансова діяльність допомагає забезпечити потрібний рівень ліквідності, фінансування проектів та забезпечення стабільності міжнародної платіжної системи.

Міжнародна міграція робочої сили є ще одною формою міжнародних економічних відносин. Вона включає переміщення людей з однієї країни до іншої для зайняття робочих місць та отримання доходів. Мігранти часто шукають кращі можливості працювати за кордоном, де вони можуть отримувати вищу заробітну плату або займати більш вигідні робочі місця. Це дає їм можливість поліпшити свої життєві умови та економічну добробут, а також забезпечує позитивний вплив на економіку країни, куди вони мігрують. Міжнародна міграція робочої сили має велике значення як для індивідів, які шукають кращих економічних можливостей, так і для економічного розвитку країн, що приймають мігрантів.

Міжнародний технологічний обмін - це передача технологій, знань та інновацій між країнами. Це може включати ліцензійні угоди, технологічні консультації, спільні дослідження та розробки, обмін науковими кадрами та інші форми співпраці в галузі науки та технологій. Міжнародний технологічний обмін сприяє підвищенню інноваційного потенціалу, покращенню конкурентоспроможності та розвитку країн.

Ці форми міжнародних економічних відносин взаємопов'язані та сприяють зростанню економік, покращенню життя громадян та підвищенню рівня міжнародної співпраці.

В сучасному світі особливо значним стає розвиток ринку послуг, який стає найбільш динамічною статтею прибутку в зовнішньоекономічній діяльності. Дедалі більше видів послуг стають торговим товаром і

реєструються в рахунках поточних операцій платіжного балансу країн. Послуги, такі як туризм, надання консультацій, інформаційні технології, фінансові послуги та інші, стають основним джерелом прибутку для країн та сприяють розвитку їх економік.

Особливості надання міжнародних послуг наведено на рис 2.

Рисунок 2 – Особливості надання міжнародних послуг [32]

Відмінністю міжнародної торгівлі послугами від міжнародної торгівлі товарами є неоднорідність і багатоплановість різних видів послуг, а також складність уніфікованого підходу до регулювання їх ввезення та вивезення, до застосування щодо торгівлі послугами загальноприйнятих норм міжнародної торгівлі, зокрема режиму найбільшого сприяння та національного режиму. Торгівля послугами є динамічним сегментом міжнародних зв'язків. Зростання обсягів торгівлі послугами характерне для всіх промислово розвинених країн, і в світовій торгівлі вони займають приблизно одну четверту частину з тенденцією до зростання. Дуже важливо правильно оцінювати місце і роль країни в світовому господарстві можливе лише з урахуванням її положення на такому специфічному ринку, як міжнародний ринок послуг [33].

Оцінка ефективності зовнішньоекономічної діяльності країни включає ряд показників, серед яких можуть бути:

- Експортна квота: Цей показник вимірює обсяг експорту товарів та послуг з країни за певний період часу. Висока експортна квота свідчить про успішність країни на зовнішньому ринку, здатність привертати покупців та забезпечувати попит на свою продукцію.
- Імпортна квота: Цей показник вимірює обсяг імпорту товарів та послуг в країну за певний період часу. Низька імпортна квота може свідчити про високу самодостатність країни та здатність задовольняти свої внутрішні потреби.

- Торгівельне сальдо: Це різниця між експортом та імпортом країни. Позитивне торговельне сальдо (експорт перевищує імпорт) свідчить про те, що країна виробляє та експортує більше товарів та послуг, ніж імпортує, що може бути показником її конкурентоспроможності та економічного здоров'я.
- Торгівельний оборот: Цей показник вимірює загальний обсяг торгівлі (експорту та імпорту) країни. Високий торговельний оборот свідчить про інтенсивність зовнішньоекономічної діяльності та активний обмін товарами та послугами з іншими країнами.

Ці показники можуть використовуватися для оцінки результативності та ефективності зовнішньоекономічної діяльності країни, але їх слід розглядати в комплексі з іншими факторами, такими як структура торгівлі, якість товарів та послуг, конкурентоспроможність, інвестиційний клімат та інші економічні показники.

На рис. 3 наведені основні напрями оцінки ефективності зовнішньоекономічної діяльності країни.

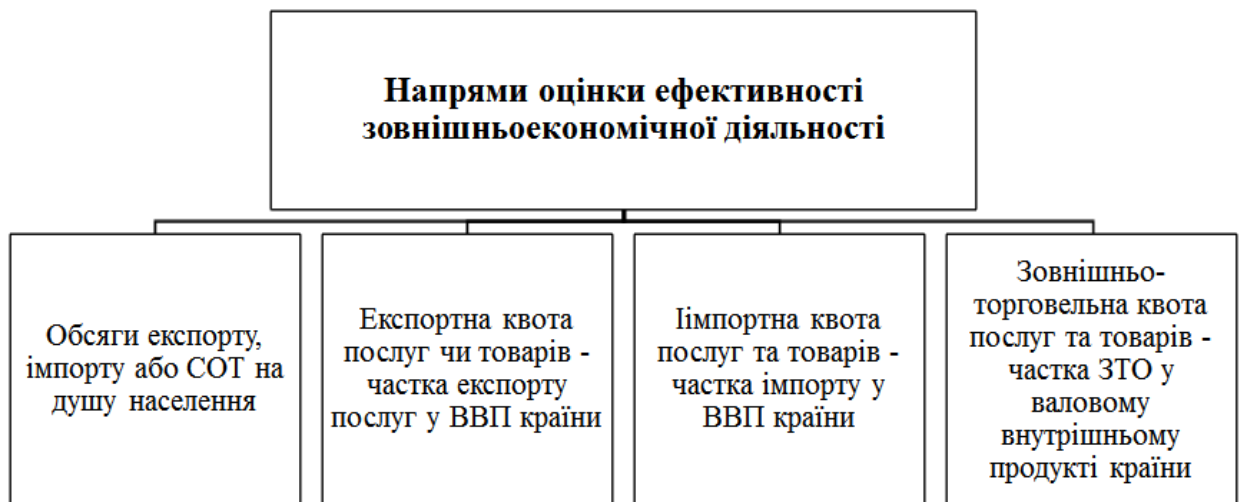

Рисунок 3 – Напрями оцінки ефективності зовнішньоекономічної діяльності країни

Джерело: складено автором на основі [33-35]

Експортний потенціал країни - це сукупність ресурсів, можливостей, виробничих потужностей та конкурентних переваг, які визначають її здатність ефективно експортувати товари та послуги на міжнародні ринки. Це є одним з ключових понять у зовнішньоекономічній діяльності країни[37].

Чинники впливу на формування експортного потенціалу країни передусім можна поділити на внутрішні і зовнішні (рис. 4). До внутрішніх чинників належать передусім виробничий потенціал, який охоплює ресурсно-сировинний потенціал, можливості промислового виробництва, кадрове забезпечення, науковий та інвестиційно-інноваційний потенціал, законодавчу і нормативну базу та діяльність державних установ. Зовнішні чинники стосуються чинників ринкової дії – ємності та кон'юнктури ринку і

умов конкуренції на ньому, інституціональний чинник у вигляді системи міжнародних інститутів з координації світових торгових потоків [34].

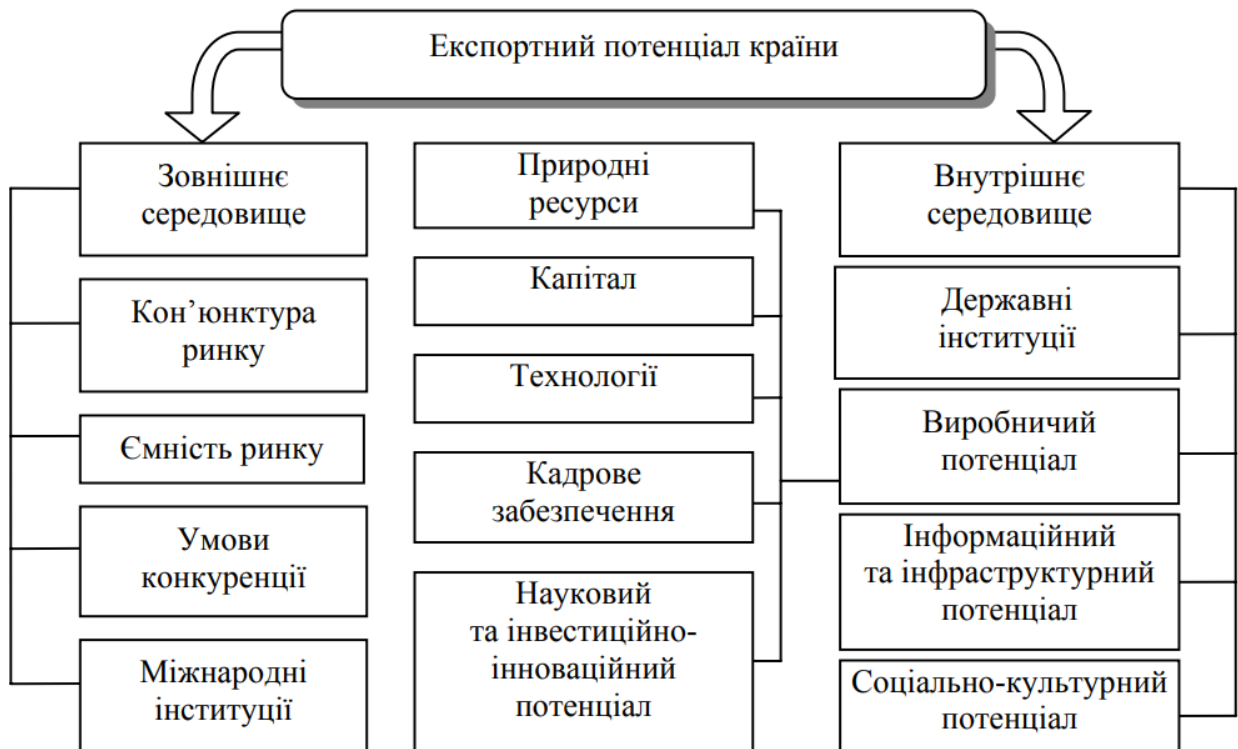

Рисунок 4 – Особливості надання міжнародних послуг [38]

Оскільки експорт є одним з основних джерел економічного зростання для багатьох країн, то реалізація експортного потенціалу сприяє розширенню виробництва, стимулює інвестиції та створення нових робочих місць. Через експорт країна може отримувати додаткові доходи та залучати іноземні інвестиції, що сприяє зміцненню економіки та поліпшенню життя громадян – рисунок 3.

Реалізація експортного потенціалу дозволяє країні розподілити ризики та залежність від внутрішнього ринку. Якщо вітчизняний ринок зазнає скорочення попиту або економічної нестабільності, наявність розвинутих експортних зв'язків дозволяє зберігати стабільний обсяг виробництва та збуту товарів і послуг.

Експорт товарів дозволяє розширити географію збуту товарів та послуг. Це дозволяє підприємствам отримувати доступ до нових ринків, залучати нових клієнтів та покращувати свою конкурентоспроможність. Реалізація експортного потенціалу сприяє розвитку міжнародного партнерства та взаємовигідним торговельним відносинам між країнами.

Реалізація експортного потенціалу спонукає підприємства до постійного покращення якості продукції, зниження вартості та підвищення конкурентоспроможності. Конкуренція на зовнішньому ринку стимулює підприємства до інновацій та підвищення продуктивності, що сприяє покращенню виробничих процесів і розвитку країни в цілому.

Рисунок 5 – Послідовність реалізації експортного потенціалу країни

Джерело: складено автором на основі [26-28]

Розвиток міжнародної торгівлі через більш раціональне та ефективне використання ресурсів, збільшення обсягів виробництва, зростання доходів, зростання інвестицій призводить до економічного збільшення зайнятості населення, зростання; економічне зростання, за умови можливостей країни отримати користь з розвитку торгівлі, що, в свою чергу, залежить від інституційних і соціальних передумов як всередині країни, так і за її межами, призводить до розширення людських можливостей, більш справедливого розподілу доходів, гарантії можливості майбутніх поколінь збільшувати свій добробут, збільшення повноправної участі людини в житті суспільства, а, отже, й до сталого людського розвитку; сталий людський розвиток, забезпечуючи гідне життя, процвітання та партнерство, дозволить забезпечити успіхи в досягненні цілей сталого розвитку [24].

Отже розвиток міжнародної торгівлі сприяє економічному зростанню на кількох рівнях і через декілька механізмів.

Міжнародна торгівля дозволяє компаніям збільшити обсяги продажу своїх товарів та послуг на зовнішніх ринках. Це призводить до зростання виробництва, збільшення обсягів замовлень і попиту на внутрішньому ринку, що спонукає підприємства розширювати свою діяльність та інвестувати в нові капіталовкладення.

З іншого боку міжнародна торгівля створює конкуренцію на ринку, що спонукає підприємства до пошуку більш ефективних способів виробництва, зниження витрат і підвищення якості продукції. Цей процес сприяє зростанню продуктивності та інноваційності в економіці.

На рис. 6 наведено деталізовану схему впливу розвитку міжнародної торгівлі на сталий розвиток.

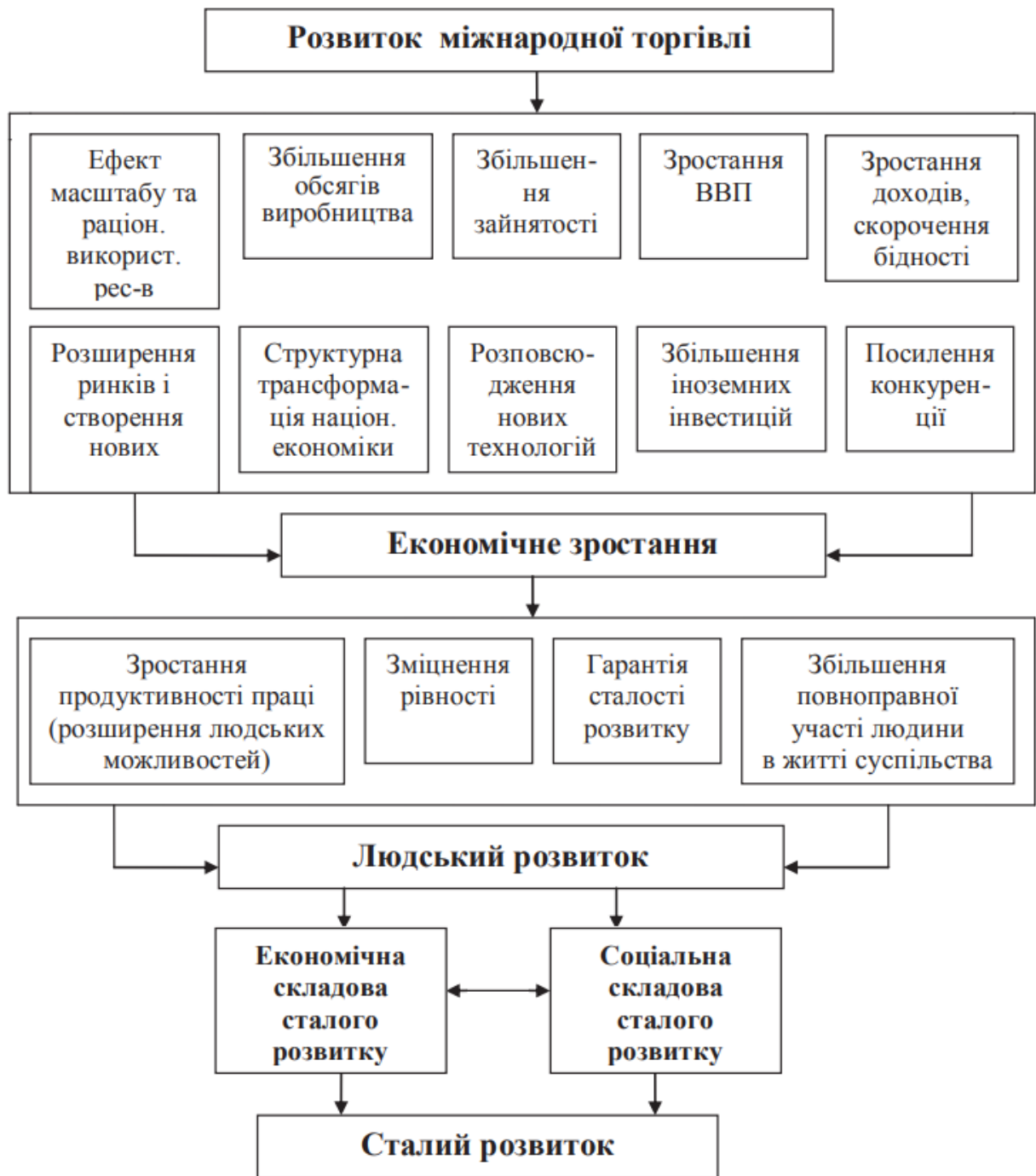

Рисунок 6 – Вплив розвитку міжнародної торгівлі на сталий розвиток [24]

Міжнародна торгівля дає підприємствам можливість проникнути на нові ринки збуту, де вони можуть знайти нових клієнтів і споживачів для своїх товарів і послуг. Це розширення ринків стимулює підприємства до зростання, розширення виробництва та залучення додаткових ресурсів для задоволення збільшеного попиту [39].

У XXI столітті значення та роль суспільного управління, не тільки не зменшується в умовах розвитку ринкових відносин, а й підвищується, що обумовлено, в першу чергу, недосконалістю ринкових механізмів — наявністю цілої низки «провалів ринку». Зважаючи на це, а також на ускладнення контексту розвитку, самої системи управління

зовнішньоекономічною діяльністю та системи міжнародних інститутів влади, сьогодні розвиток теорії суспільного управління не тільки не втрачає своєї актуальності, а й значно актуалізується, ускладнюється, набуває нового змісту та значення. Одним із нових феноменів суспільного життя та суспільного управління, дослідження якого сьогодні становить значний науковий та практичний інтерес, а, отже становить нагальну потребу, є е-урядування, для якою одним з важливих складових є інформаційна компонента [22].

Цивілізаційний поступ XXI ст. утверджує глобальний пріоритет інформаційної компоненти у формуванні стратегій економічного та екологічного розвитку суспільства. За умов структурних змін зовнішньої торгівлі України, процеси інформатизації суспільства набувають взаємообумовленого прояву в політичних, економічних і соціальних процесах. Внаслідок чого посилюється значущість інформаційного контролю зовнішньоекономічних відносин країн, що пов'язано з: кількістю й якістю інформаційних потоків, продукуванням інформаційних технологій та спричинених ними інтенсивності ентропії [41]

Рисунок 7 – Визначальні компоненти інформатизації сфери зовнішньої торгівлі [45]

Компоненти інформатизації сфери зовнішньої торгівлі включають різні аспекти використання інформаційних технологій і систем для поліпшення та автоматизації процесів торгівлі міжнародними партнерами. Основні компоненти інформатизації в цій сфері включають:

1. Електронний комерційний обмін (ЕКО): використання електронних систем для здійснення комерційних операцій між бізнес-суб'єктами з різних країн. ЕКО включає в себе електронні платежі, електронні замовлення, електронні логістичні системи та інші елементи, які полегшують та прискорюють процеси зовнішньої торгівлі.

2. Електронна документообіг: замість традиційних паперових документів, використовуються електронні документи, такі як електронні контракти, рахунки-фактури, транспортні документи тощо. Це дозволяє зменшити час на обробку документів, спростити адміністративні процедури та забезпечити більшу точність та надійність обміну інформацією.

3. Електронна логістика: використання інформаційних систем для оптимізації логістичних процесів, таких як складське управління, транспортування, митний контроль та відстеження поставок. Це дозволяє підвищити ефективність поставок, зменшити витрати та покращити загальну якість обслуговування.

4. Аналітика та бізнес-інтелект: використання інформаційних систем для збору, аналізу та інтерпретації даних про ринки, конкурентів, споживачів та інших факторів, що впливають на зовнішню торгівлю. Це допомагає приймати обґрунтовані рішення та прогнозувати тенденції ринку.

Укладання угод про вільну торгівлю та інших міжнародних угод має на меті досягнення різних цілей, які сприяють економічному розвитку та співробітництву між країнами. Угоди про вільну торгівлю спрямовані на зниження або виключення торговельних бар'єрів, таких як мита, квоти, технічні перешкоди та інші обмеження. Це сприяє збільшенню обсягу торгівлі між країнами, стимулює експорт та імпорт, підвищує конкурентоспроможність товарів і послуг.

Також укладання міжнародних угод сприяє стимулюванню економічного зростання країн, оскільки вони отримують доступ до нових ринків і збільшують свої можливості для експорту. Це сприяє збільшенню виробництва, створенню нових робочих місць і підвищенню життєвого рівня населення.

Міжнародні угоди можуть стимулювати притік іноземних інвестицій, забезпечуючи стабільність та захист прав інвесторів. Це сприяє розвитку підприємництва, створенню робочих місць, передачі технологій та зміцненню економічних зв'язків між країнами. Крім того, укладання міжнародних угод, зокрема у сфері економіки, сприяє поглибленню співробітництва між країнами, зміцненню політичних та дипломатичних відносин. Це створює сприятливу основу для розвитку інших галузей співробітництва та вирішення спільних проблем.

На рис. 8 наведено схему основних цілей укладання угод про вільну торгівлю.

Цілі укладання угод про вільну торгівлю	
Економічні	Посилення участі в міжнародному поділі праці; оптимізація використання ресурсів; підвищення якості товарів та послуг; прискорення економічного розвитку; підвищення конкурентоспроможності національної економіки; розширення зовнішньоекономічних зв'язків, протистояння негативним аспектам глобалізації та глобальним проблемам.
Політичні	Підвищення рівня міжнародної безпеки й політичної стабільності; інтенсифікація міжнародних контрактів; підвищення ефективності державного управління за рахунок уніфікації норм права; зниження ймовірності збройних конфліктів.
Соціальні	Соціальна стабілізація; зростання рівня життя населення; зростання доходів населення; оптимізація розподілу трудових ресурсів; удосконалення соціальної політики; активізація культурного обміну.

Рисунок 8 – Цілі укладання угод про вільну торгівлю

Джерело: складено автором на основі [22-25]

Україна та Польща активно співпрацюють на рівні урядів для покращення торговельних відносин. Україна і Польща також підписали ряд двосторонніх угод, спрямованих на зміцнення економічного співробітництва. Наразі договірно-правова база між Україною та Польщею на зараз сягає 156 актуальних міжнародних договірно-правових документів.

Крім того, Україна та Польща активно співпрацюють у рамках регіональних ініціатив, таких як Центральноевропейська Ініціатива, для розширення економічного співробітництва та обміну досвідом.

До основних чинних угод між Україною та Польщею можна віднести:

- Консульська конвенція між Україною і Республікою Польща (1991р.) [5];
- Договір між Україною і Республікою Польща про добросусідство, дружні відносини і співробітництво (1992р.) [5];
- Угода між Урядом України і Урядом Республіки Польща про міжнародні автомобільні перевезення (1993р.) [5];
- Угода між Урядом України та Урядом Республіки Польща про взаємне заохочення та захист інвестицій (1993р.) [5];
- Протокол про Українсько-польську змішану комісію з питань торгівлі та економічного співробітництва (1993р.) [5];
- Договір між Урядом України та Урядом Республіки Польща про співробітництво в сфері науки і технологій (1993р.) [5];
- Угода між Пенсійним фондом України і Установою соціального забезпечення РП про взаємне переведення пенсій особам, які мають право

на пенсійне забезпечення і проживають на території України і Польщі (1993р.) [5];

- Угода між Урядом України та Урядом Республіки Польща про міжрегіональне співробітництво (1993р.) [5];
- Конвенція між Урядом України і Урядом Республіки Польща про уникнення подвійного оподаткування доходів і майна та попередження податкових ухилень (1994р.) [5];
- Угода між Урядом України та Урядом Республіки Польща про взаємне працевлаштування працівників (1994р.) [5];
- Договір про співробітництво Міністерства статистики України та Центральним статистичним управлінням Республіки Польща (1994р.) [5];
- Угода між Урядом України і Урядом Республіки Польща про співробітництво і взаємодопомогу у митних справах (1996р.) [5];
- Угода про співробітництво між Міністерством промисловості України та Міністерством промисловості і торгівлі Республіки Польща (1996р.) [5];
- Угода між Урядом України і Урядом Республіки Польща про взаємні поставки озброєння, військової техніки та надання послуг у військово-технічній галузі (1999р.) [5];
- Угода між Міністерством фінансів України і Міністерством фінансів Республіки Польща про співробітництво (1997р.) [5];
- Угода між Міністерством вугільної промисловості України та Міністерством економіки Республіки Польща про співробітництво в галузі вугільної промисловості (1997р.) [5];
- Угода про співробітництво між Антимонопольним комітетом України і Президентом Відомства з питань конкуренції та захисту прав споживачів Республіки Польща (1997р.) [5];
- Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Польща про економічне співробітництво (2006р.) [5];
- Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Польща про співробітництво в галузі туризму (2006р.) [5];
- Угода між Україною та Республікою Польща про соціальне забезпечення (2014р.) [5];
- Угода між Національним банком України та Національним банком Республіки Польща про відкриття своп-лінії для валютної пари злотий/гривня (2015р.) [5];
- Договір між Урядом України та Урядом Республіки Польща про надання кредиту на умовах пов'язаної допомоги (2016р.) [5];
- Меморандум про співпрацю в експорті та імпорті українських товарів (2022р.) [5];

Як бачимо з цього скороченого переліку, між Польщею та Україною існує величезна кількість підписаних угод та укладених меморандумів, які охоплюють як в цілому співробітництво між країнами, так і безпосереднє співробітництво в межах певних галузей, регіонів, або навіть економічних суб'єктів, наприклад «Угода між щодо використання потужностей системи транспортування вуглеводнів «Одеса-Броди» та її інтеграції з польськими

потужностями» від 2004р. або угоди між конкретними навчальними закладами та науковими установами. Процес укладання двосторонніх угод між Польщею та Україною триває з 1991р. і активно продовжується по цей день. Так, прикладом протягом 2022р. було укладено 7 спільних меморандумів, 3 угоди та 1 декларація.

Враховуючи членство Польщі в Європейському Союзі значна частина економічних відносин між Польщею та Україною (зокрема, щодо торгових питань) регулюється угодами, укладеними між Європейським Союзом та Україною. Правовою базою двосторонніх економічних відносин є: Угода між Урядом України та Урядом Республіки Польща про взаємне заохочення та захист інвестицій, яка підписана в 1993 р., Конвенція між Урядом Республіки Польща та Урядом України про уникнення подвійного оподаткування доходів і майна та попередження податкових ухилень, яка підписана в 1993 р., Угода між Урядом Республіки Польща та Кабінетом Міністрів України про економічне співробітництво, яка підписана в 2005 році. Згідно з наказом Міністра Розвитку і Фінансів Республіки Польща, 31 січня 2018 року було ліквідовано Відділ сприяння торгівлі та інвестиціям Посольства Республіки Польща в Києві [4].

Згідно з наказом Міністра Розвитку і Фінансів Республіки Польща, 31 січня 2018 року було ліквідовано Відділ сприяння торгівлі та інвестиціям Посольства Республіки Польща в Києві. Польське агентство інвестицій та торгівлі (РАІН) та «Закордонне торговельне бюро» в Києві перейняли задачі, які попередньо були реалізовані Відділом сприяння торгівлі та інвестиціям Посольства Республіки Польща в Києві, зокрема: надання інформації про ринок, організація навчання для польських та іноземних компаній, перевірка ділових партнерів, організація бізнес-місій та інш. [4].

До основних міждержавних організацій, що опікуються економічними зв'язками між Україною та Польщею можна віднести:

- Польсько-українська господарча палата [6];
- Міжнародне товариство польських підприємців в Україні [7].

Основна мета Української Господарчої Палати – бути центром знань, підтримки, натхнення та обміну досвідом і контактами, які сприяють розвитку польсько-української співпраці [6].

Схема розташування представництв Польсько-Української Господарчої Палати наведено на рис. 9.

Як бачимо за рис. 9, більшість представництв Польсько-Української Господарчої Палати знаходяться у Південно-східній Польщі та на Західній Україні, крім того вони є у столицях та у крупних містах.

За даними [6] обсяг польського експорту до України в 2022р. становив 5,09 млн. дол. (що на 27% більше порівняно із 2021р.), та Україна займала 7 місце серед зовнішньоторгівельних експортних партнерів Польщі. Обсяг імпорту з України в 2022р. становив 3,68 млн. дол. (що на 35% більше порівняно із 2021р.), та Україна займала 14 місце серед зовнішньоторгівельних партнерів Польщі по імпорту.

Польсько-Українська Господарча Палата задіяна до реалізації проєкту відновлення економіки України, за яким передбачено вкладення у розмірі до 600 млрд. дол. на відновлення української економіки та інфраструктури.

Рисунок 9 – Розташування представництв Польсько-Української Господарчої Палати

Джерело: побудовано автором за даними [6]

Міжнародне товариство польських підприємців в Україні (МТППУ) являє собою платформу для українсько-польських підприємств, для польських громадян, які працюють менеджерами в компаніях із польським, українським капіталом та в міжнародних корпораціях України. Товариство утворює осередок взаємної підтримки розвитку діяльності на основі цінностей та принципів ділової етики та взаємоповаги [7].

Основні цілі МТППУ: зміцнення позиції польського підприємця на українському ринку; допомога новоствореним польським підприємствам в Україні; створення польського лоббі в Україні; зменшення перешкод і загроз, які впливають на польську господарську активність в Україні [37].

Польща виконує або підтримує на міжнародному рівні значну кількість проєктів допомоги Україні.

Так, пріоритетами польської допомоги з розвитку в Україні в 2016-2020 були є: підприємництво та приватний сектор, людський капітал та якісне управління. Були виконані проєкти допомоги для осіб, які постраждали внаслідок конфлікту на сході України. Також, реалізується низка стипендіальних програм для українських студентів [44].

У 2014–2018 роках, в рамках малих грантів, польська допомога з розвитку реалізувала проєкти в Україні, які поліпшували якість життя та безпеку багатьох місцевих громад (наприклад, будівництво пекарні в Одесі, оснащення медичної бібліотеки у Києві комп'ютерною технікою; допомога внутрішньо переселеним особам) [42].

Наразі Польща знаходиться серед 10 найбільших двосторонніх донорів для України (дані на основі OECD DAC Creditor Reporting System Database on Official Development Assistance and Other Official flows). У 2014-2018 роках розмір польської допомоги в Україні становив 173 млн. EUR (744 млн. PLN)[49].

Протягом 2019-2021 в Україні було реалізовані наступні найбільші проєкти польської допомоги:

1. Покращення пожежної безпеки у нових об'єднаних районах (загальна сума допомоги 130 000 EUR).
2. Психологічна підтримка для дітей – жертв війни на Донбасі та підвищення свідомості в Польщі та Україні щодо психологічних травм, що виникають в результаті воєнних дій (загальна сума допомоги 30 000 EUR)
3. Сталий розвиток гірської місцевості в Україні. (загальна сума допомоги 29 830 EUR) Мета проєкту – створення умов для конкурентоспроможності, розвитку з гарною інфраструктурою, безпечного та екологічно чистого регіону з високим рівнем життя та добросусідськими відносинами між людьми (в діапазоні Львівської, Івано-Франківської, Закарпатської та Чернівецької області) [7].

Міжнародні торгівельні відносини між Україною та Польщею динамічно розвиваються та є вкрай важливими для обох країн. Польща є членом Європейського Союзу, Україна нещодавно отримала статус кандидатів на членство у ЄС, що ще більше покращує сприятливу основу для співробітництва.

Україна та Польща мають великі торгівельний оборот, який постійно зростає. Головні торговельні інтереси торгівлі між країнами включають машинобудування, хімічну промисловість, металургію, продукти харчування та сільське господарство.

Україна експортує до Польщі такі товари, як зерно, чорні та кольорові метали, хімікати, металеві вироби, дерево і вироби з дерева та інші. У свою чергу, Україна імпортує з Польщі машини та обладнання, транспортні засоби, хімічні продукти, пластмаси та інші товари.

На рис. 10 наведена структура українського експорту до Польщі у 2021р.

Обсяг експорту чорних металів зріс у 3,5 рази і становив 1,4 млрд. доларів США, що прирівнюється до 26,6% загального обсягу експорту. Це єдина товарна група у двосторонній торгівлі, яка перевищує 1 млрд. доларів США. Обсяг експорту пластмас і полімерних матеріалів збільшився більш

ніж в 2 рази і становив 134,7% зростання, що відповідає 2,1% загального обсягу експорту.

Обсяг експорту їстівних плодів та горіхів також зросла у 2 рази і склав 90,1% зростання, що становить 2,1% загального обсягу експорту. Вироби з чорних металів показали збільшення обсягу експорту на 73,9%, займаючи 2,9% загального обсягу.

Рисунок 10 – Структура українського експорту до Польщі, 2021р.

Джерело: складено автором на основі [4, 5]

Експорт руди, шлаків і золи також зріс на 47,7%, становлячи 10,6% загального обсягу. Деревина і вироби з деревини в експорті збільшилися на 45,8%, займаючи 6,5% загального обсягу. Меблі також показали зростання обсягу експорту на 36,5% і мають частку 6,9%.

На рис. 11 наведена структура українського імпорту з Польщі у 2021р.

Польський імпорт відрізняється від українського експорту дещо більшою диверсифікованістю (найбільшою групою польського імпорту є аграрна продукція (16,2% від загального обсягу) на противагу удвічі більшої частки 31,4% групи недорогоцінних металів (перш за все – чорних металів) в українському експорті до Польщі), а також продовжує приблизно у 2 рази перевищувати структуру українського експорту за кількістю товарів з вищою доданою вартістю (наприклад, 15,4% і 10,9% частки електричних машин і транспортних засобів в польському імпорті на противагу 9,7% та 6,9% частки електричних машин і меблів в українському експорті). Водночас, український експорт демонструє утрічі вищу позитивну динаміку у торгівлі товарами: +59,7% на противагу +19,8% зростання польського імпорту [5].

Рисунок 11 – Структура українського імпорту з Польщі, 2021р.
Джерело: складено автором на основі [4, 5]

Для порівняння на рис. 12 наведена структура товарного експорту України в Польщу за 2022р. Як бачимо за гістограмою, перше місце в товарних групах експорту посідають чорні метали, на другому знаходяться жири та олії, на третьому – зернові культури.

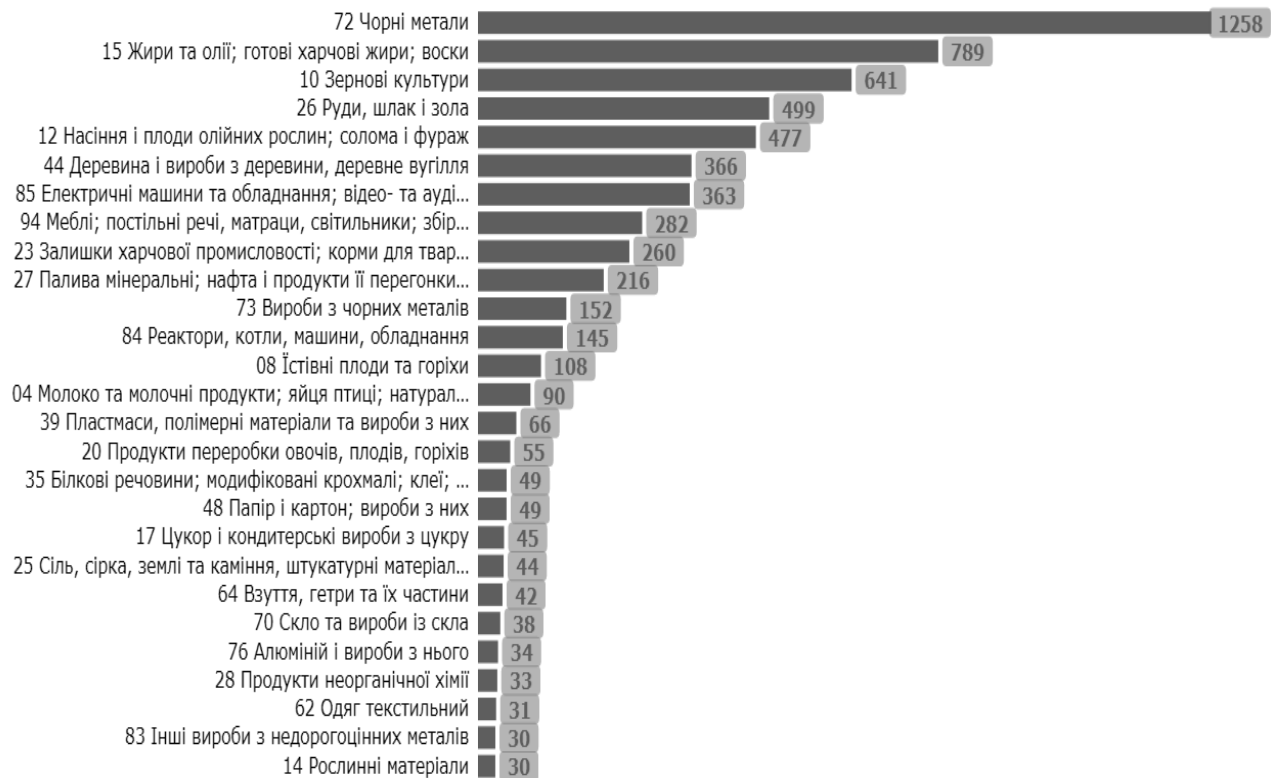

Рисунок 12 - Структура товарного експорту України в Польщу за 2022р.
Джерело: побудовано автором за даними [2]

Наступні три позиції відповідно займають: руди, шлак і зола; насіння і плоди олійних, деревина і вироби з дерева.

Порівнюючи дані 2021р. та 2022р. можемо побачити, що перші дві позиції в рейтингах не змінилися (чорні метали та аграрна продукція), більше всього знизилася частка експорту електричних машин.

Отже, загалом, міжнародні торговельні відносини між Україною та Польщею розвиваються, і обидві країни продовжують сприяти співробітництву для зміцнення торговельних зв'язків та економічного розвитку.

З початком повномасштабної війни з росією обсяг торговельних відносин з Польщею значно зріс. На рис.13 наведено динаміку експорту України в Польщу за 2022р.

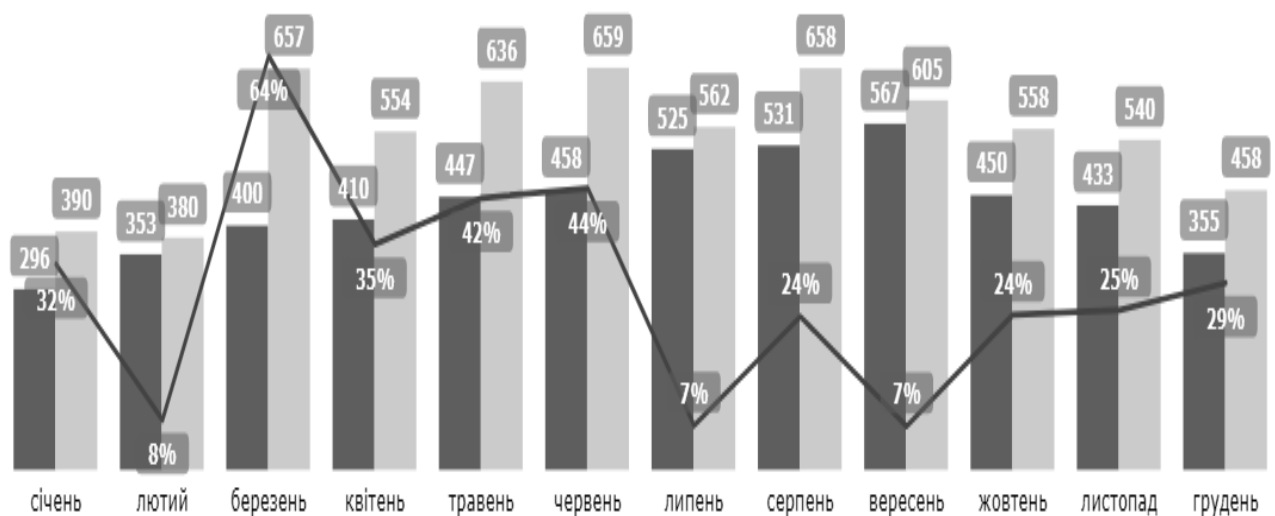

Рисунок 13 - Динаміка експорту України в Польщу за 2022р.

Джерело: побудовано автором за даними [2]

За 2022р. рік експорт між Україною та іншими країнами зазнав суттєвих змін. Так, на перше місце за обсягом експорту з України за 10 місяців 2022 р. вийшла Польща (понад 5,6 млрд. доларів або 15,4%; за рік – 6,7 млрд. дол. та 15,1%) [1].

Якщо станом на 2021р. Польща займала 7,7% українського експорту і посідала другу позицію (після Китаю з його 11,8%), то в 2022р. стала лідером. Подібні зміни відбулися і стосовно імпорту. В 2021р. Польща посідала 4-ту сходинку українських імпортерів (6,8% імпорту в Україну - майже 4,4 млрд. дол.), а протягом 2022р. посіла другу (9,9%), поступившись лише Китаю.

Для порівняння розглянемо загальну динаміку експорту України – рис.14.

Отже, за 10 місяців 2022р. торговельний обіг між Польщею та Україною становив близько 10 млрд. дол., а торговельне сальдо склало +1,2 млрд. дол. для України, тобто на зараз в торговельних відносинах між Україною та Польщею Україна переважно виступає експортером товарів.

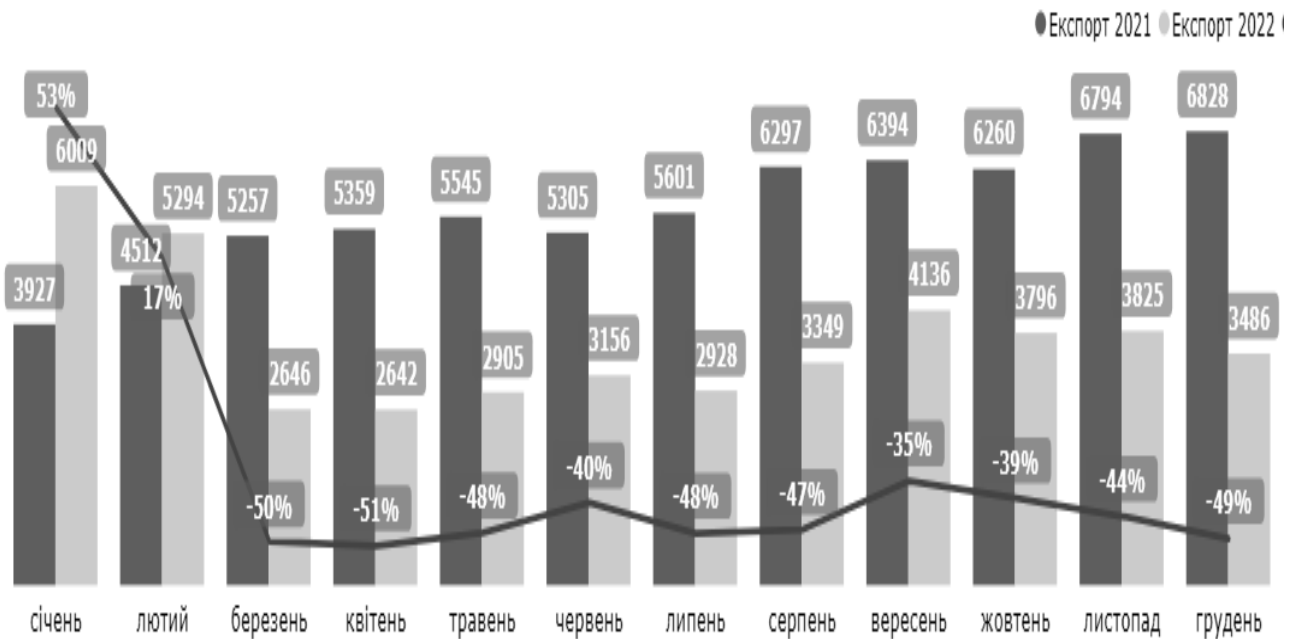

Рисунок 14 - Загальна динаміка експорту України за 2022р.

Джерело: побудовано автором за даними [2]

Порівнюючи рис. 14 та рис. 13 наочно бачимо, що якщо в загальному експорті відбувалося постійне падіння по всім місяцям 2022р., то стосовно експорту саме в Польщу відбувалося майже постійне зростання – тобто наявна прямо протилежна тенденція.

В цілому український експорт у 2022р. зазнав зниження на 35,1%, то експорт України до Польщі зріс на 27,4%. Тобто, якщо врахувати загальну динаміку до зниження експорту, то це зростання набирає ще більшої ваги

При цьому варто зазначити, що в цілому імпорт в Україну протягом 2022р. скоротився майже вдвічі: загальна сума імпорту за 2022 рік склала трохи більше за 44 млрд. дол. порівняно з сумою у 73,2 млрд. дол. у 2021 році. Аналогічні зміни стосувалися і експорту. Загальний експорт в Україну у 2021р. становив 68,1 млрд. дол., а в 2022р. він скоротився до 44,2 млрд. дол. Отже, зростання товарообігу між Україною та Польщею відбулося на тлі дуже значного скорочення міжнародної торгівлі України в цілому.

На рис. 15 наведена зміна країн-лідерів експорту з України за 2021-2022р.

За 2022р. рік експорт між Україною та іншими країнами світу зазнав суттєвих змін. Крім, Польщі, що вийшла на місце лідера, помітне зростання частки українського експорту наявне і у Румунії. Китай, що був першим споживачем українських товарів у 2021 році, за час війни опустився на 4-ту сходинку в ренкінгу топ-експортерів. Його частка в загальному експорті України знизилася вдвічі - з 11,8% до 5,3%.

Країна-терорист перейшла з п'ятого місця в рейтингу географічних напрямків експорту до двадцятого. Водночас істотно збільшилась частка постачання українського експорту до таких країн як Румунія, Угорщина, Словаччина, Болгарія та Молдова, які є географічно близькими сусідами.

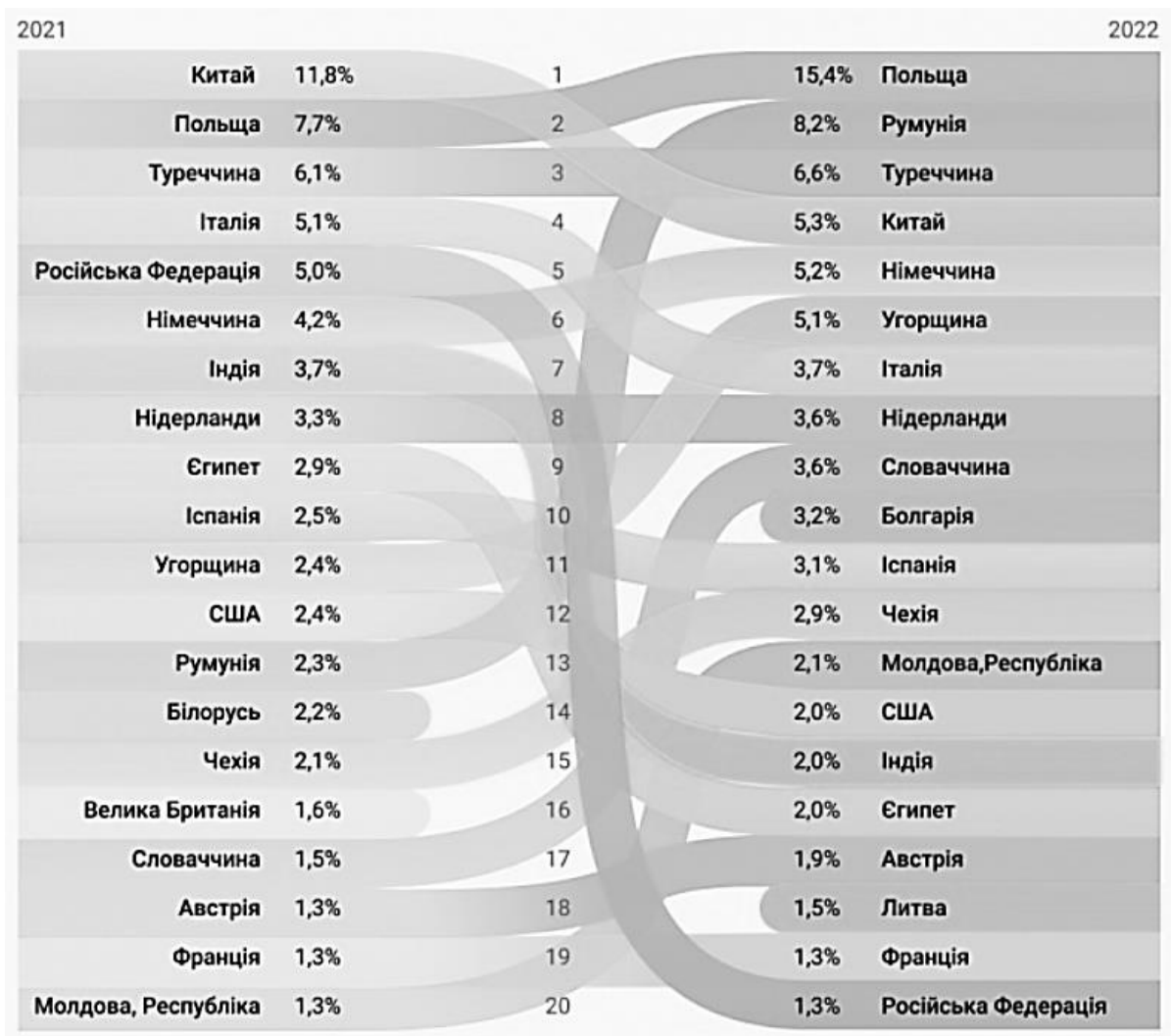

Рисунок 15 - Зміна лідерів експорту з України за 2021-2022р.
Джерело: побудовано за даними [2]

Транспортування вітчизняної продукції туди відбувається наземними магістралями на західному напрямку з відносно благополучних прикордонних регіонів Закарпаття, Буковини та Одещини [12].

Хоча все ще великими покупцями українських товарів лишаються Туреччина, Німеччина, Нідерланди, Іспанія, Чехія, можемо побачити зменшення частки експорту в Італію, доволі помітне – в Індію та Єгипет. Вперше серед країн-лідерів по обсягам українського експорту з'являються Болгарія та Литва, значно зросла частка експорту у Молдову, Чехію, Угорщину та Словаччину. Отже можна помітити переорієнтацію українського експорту на країни ЄС (передусім, країни Східної Європи з лідируючою Польщею) за рахунок зменшення експорту в країни Азії.

При цьому під час війни українці найбільше заробили від продажу аграрної продукції: кукурудзи та соняшникової олії - ті товарні групи, які займають 1 і 2 місця в ренкінгу експорту з 12,9% (4,7 млрд.дол.) та 12,1% (4,4 млрд. дол.) частками відповідно. На третьому місці - залізна руда та концентрати з 7,5% (2,7 млрд. дол.) [9].

На рис 16 наведена зміна країн-лідерів імпорту в Україну за 2021-2022р.

2021				2022	
Китай	15,0%	1	15,1%	Китай	
Російська Федерація	9,1%	2	9,9%	Польща	
Німеччина	8,2%	3	8,3%	Німеччина	
Польща	6,8%	4	5,2%	Туреччина	
Білорусь	6,6%	5	4,2%	США	
США	4,5%	6	3,6%	Російська Федерація	
Туреччина	4,4%	7	3,3%	Болгарія	
Італія	3,7%	8	3,3%	Італія	
Угорщина	3,3%	9	3,2%	Білорусь	
Швейцарія	2,6%	10	2,9%	Чехія	
Франція	2,4%	11	2,9%	Індія	
Чехія	2,0%	12	2,6%	Румунія	
Литва	1,8%	13	2,5%	Угорщина	
Японія	1,7%	14	2,3%	Франція	
Словаччина	1,5%	15	2,2%	Словаччина	
Велика Британія	1,5%	16	2,1%	Литва	
Нідерланди	1,3%	17	2,0%	Нідерланди	
Іспанія	1,3%	18	1,4%	Велика Британія	
Індія	1,3%	19	1,4%	Греція	
Австрія	1,2%	20	1,2%	Швейцарія	

Рисунок 16 - Зміна лідерів імпорту в Україну за 2021-2022р.

Джерело: побудовано за даними [2]

Падіння імпорту не було настільки значним, як падіння експорту. Обсяги покупок закордонних товарів українцями скоротилися менше ніж на чверть від рівня до війни, тоді як продажі за кордон знизилися на третину. Китай залишається незмінним лідером за обсягом імпорту, з долею 15% або 6,5 млрд. доларів замість 15,1%.

Туреччина піднялась з сьомого місця на четверте з показником 5,2% або 2,3 млрд. доларів. США замінили Білорусь як п'ятий лідер з показником 4,2% або 1,8 млрд. доларів. Білорусь змістилась на дев'яте місце з показником 3,2%. Після початку повномасштабного вторгнення Україна значно зменшила імпорт з країни-агресора, яка цього року опинилася на шостому місці у рейтингу переміщень лідерів, з 2-го місця. Частка країни-агресора у загальному імпорті зменшилася майже утричі, з 9,1% до 3,6% або 1,5 млрд. доларів.

Дослідимо більш докладно динаміку експорту та імпорту з України в Польщу за останні 20 років – рис. 17.

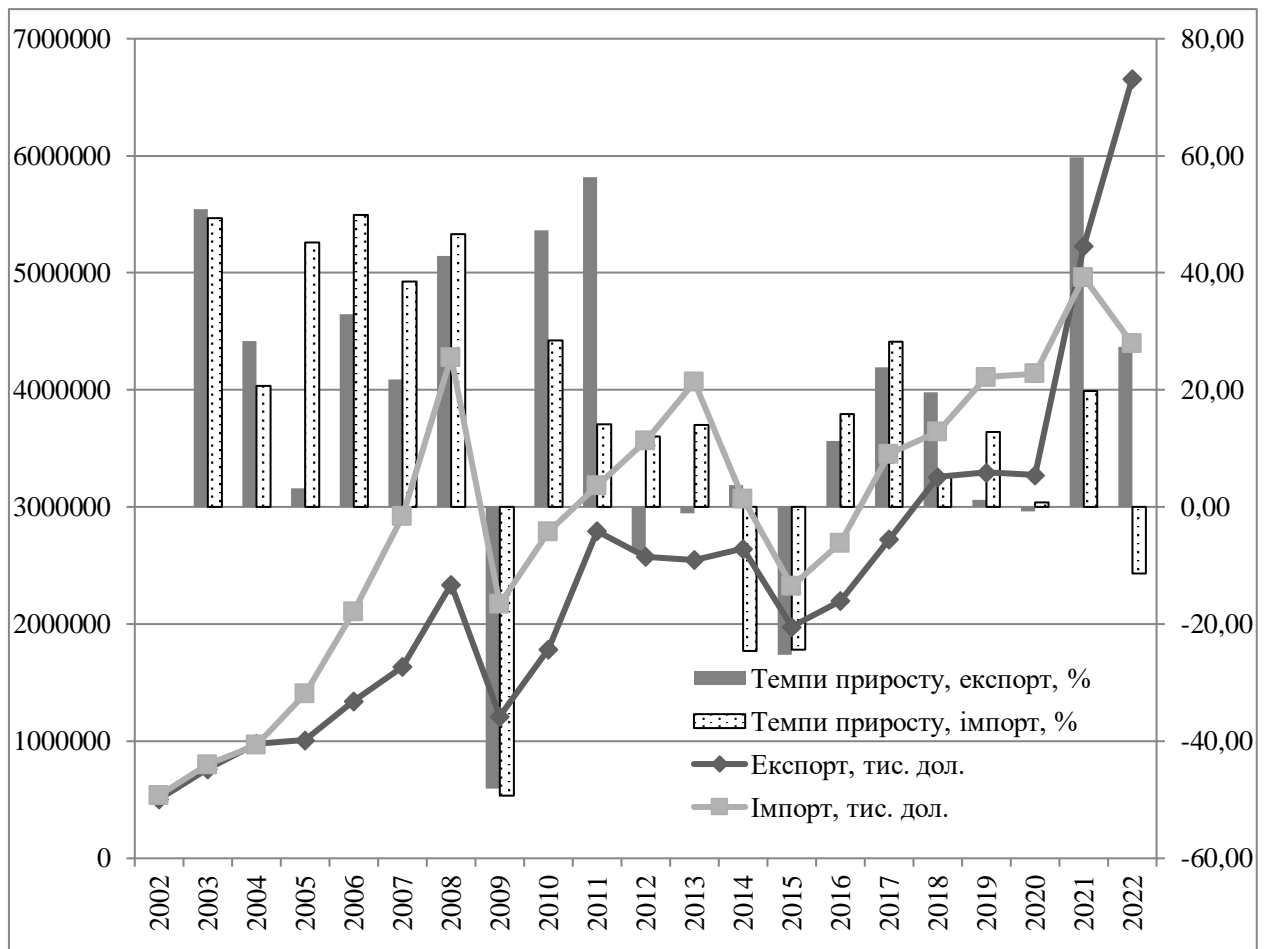

Рисунок 17 - Динаміка зовнішньоторгівельних відносин (експорту та імпорту) України та Польщі, 2002-2022рр., тис. дол.

Джерело: побудовано автором за даними [2]

Як бачимо за даними рисунку, і обсяги експорту, і обсяги імпорту з Польщею мають загальну динаміку до постійного збільшення протягом досліджуваних 20-ти років. Проте можна побачити певну циклічність: 3 виражені періоди зростання та 2 періоди спаду.

Підвищення активності зовнішньоторгівельних відносин між Україною та Польщею відбувалося протягом 2002-2008рр, потім впродовж 2010-2013рр, і знову почалося з 2015р.

Зниження активності припадало на 2009р. (вибори президентом Януковича та зміна вектора зближення з росією) та на 2013-2015рр., коли було пов'язано із внутрішньою кризою, втратою територій та виробничих потужностей через окупацію росією захоплених територій.

У 2002р. під час війни вперше за весь досліджуваний період сталося перевищення обсягів експорту над обсягами імпорту. Це пов'язане переважно з тим, що зараз, під час повномасштабної війни, знищення усіх аеропортів та перекриття більшості морських торговельних шляхів Польща перетворилася на основний міжнародний хаб для зовнішньої торгівлі з

Україною. Стосовно падіння обсягів імпорту у 2022р. варто зауважити, що саме через війну погіршилося економічне становище українського населення та впала його купівельна спроможність.

Стосовно темпів приросту – вони є доволі сталими та дорівнюють в середньому 29% щорічного зростання по експорту та 25% щорічного зростання по імпорту.

На рис 18. наведена динаміка торгового сальдо та торгового обороту України та Польщі за 2002-2022рр.

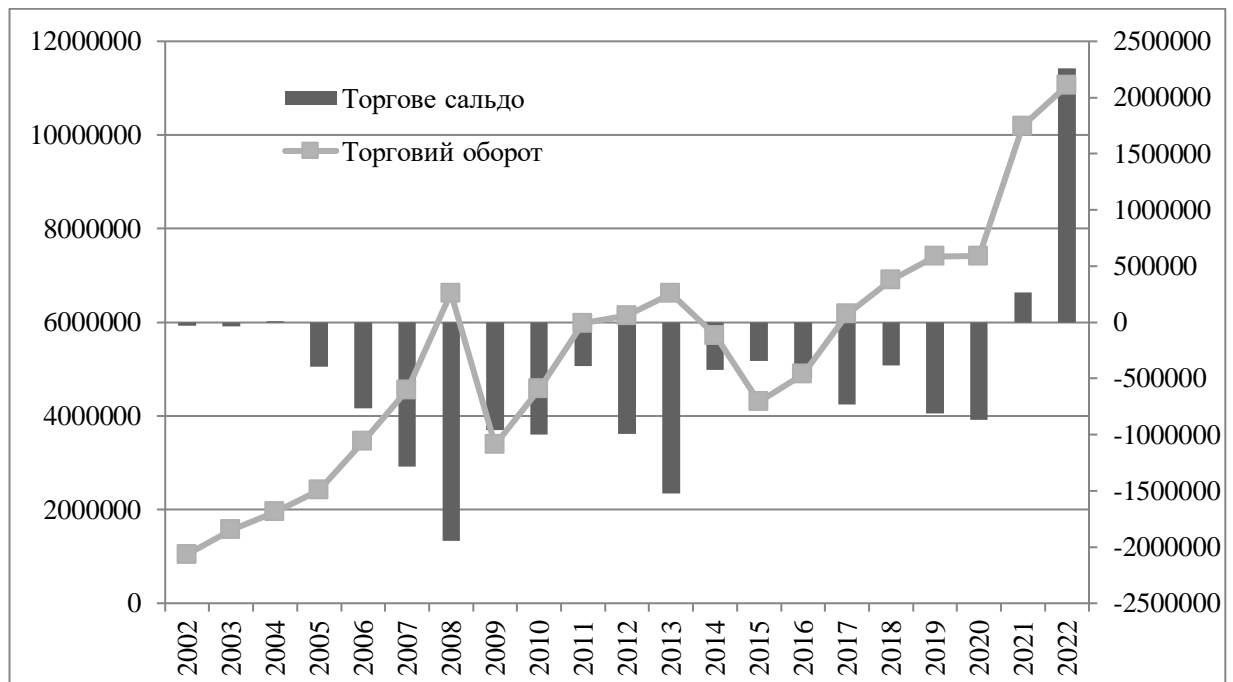

Рисунок 18 - Динаміка торгового сальдо та торгового обороту України та Польщі, 2002-2022рр., тис. дол.

Джерело: побудовано автором за даними [2]

Як бачимо з рис.18, торгівельний оборот в цілому повторює динаміку експорту та імпорту, яка є дуже схожою між показниками, але що стосується торговельного сальдо, то воно майже весь час є від'ємним, найнижчим у 2008р. та у 2013р., показує перше додатне значення у 2021р. (тобто, вперше у стосунках з Польщею Україна переважно виступає експортером, а не імпортером) і досягає дуже високого значення у 2022р., що пояснюється переважно транзитними операціями, а не прямим експортом.

В таблиці 1 наведена кореляційна матриця між експортом та імпортом по Україні в цілому та в/з Польщі.

Як бачимо за даними таблиці, рівень кореляції за даними 2002-2022рр. між експортом та імпортом між Україною та Польщею дорівнює 0,824 д.о., що говорить про доволі тісний зв'язок, тобто і зростання, і падіння експорту та імпорту з Польщею відбувається доволі синхронно. У 82% випадках, якщо зростає імпорт, то зростає і експорт і навпаки.

Розглянемо зв'язок цих показників із загальним експортом та імпортом України до усіх країн. За даними таблиці 1 бачимо, що Експорт у Польщу

має доволі тісний зв'язок і з загальним експортом (0,88 д.о.), і загальним імпортом (0,83 д.о.), проте аналогічні показники по імпорту товарів з Польщі мають помітно нижчі значення – 0,73 д.о. для загально українського експорту та 0,696 д.о. для загально українського імпорту. Причому рівень зв'язку між собою загально українського експорту та імпорту є найвищим з усіх розрахованих кореляційних коефіцієнтів та становить 0,984 д.о.

Таблиця 1 – Кореляційна матриця між експортом та імпортом по Україні в цілому та в/з Польщі, д.о.

	Експорт	Імпорт	0,824
Експорт (Польща)	0,879	0,827	
Імпорт (Польща)	0,721	0,696	
	0,984		

Джерело: побудовано автором за даними [3]

З цього можемо зробити висновок, що рівень зв'язку між активністю експортної та імпортної діяльності з Польщею є нижчим, ніж загальна залежність між експортом та імпортом України. При тому торгівельні потоки с Польщею більшою мірою пов'язані із загально українським експортом, ніж з імпортом. Тобто, чим більш активна міжнародна діяльність українських підприємств, тим жвавішими стають зовнішньоторгівельні стосунки з Польщею.

Виконаємо прогнозування очікуваних обсягів експорту та імпорту між Україною та Польщею на наступні роки – рис. 19 та рис.20.

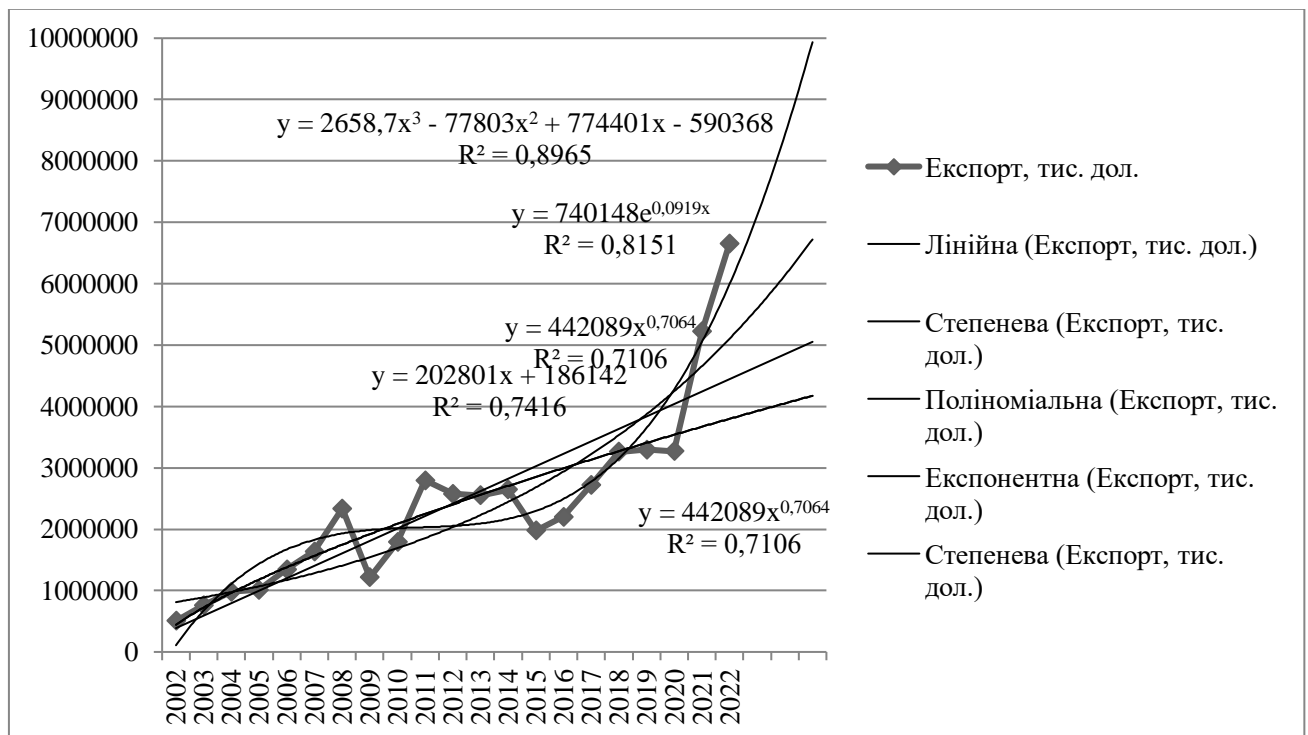

Рисунок 19 - Прогнозування обсягів експорту з України в Польщу (регресійні моделі)

Джерело: побудовано автором за даними [3]

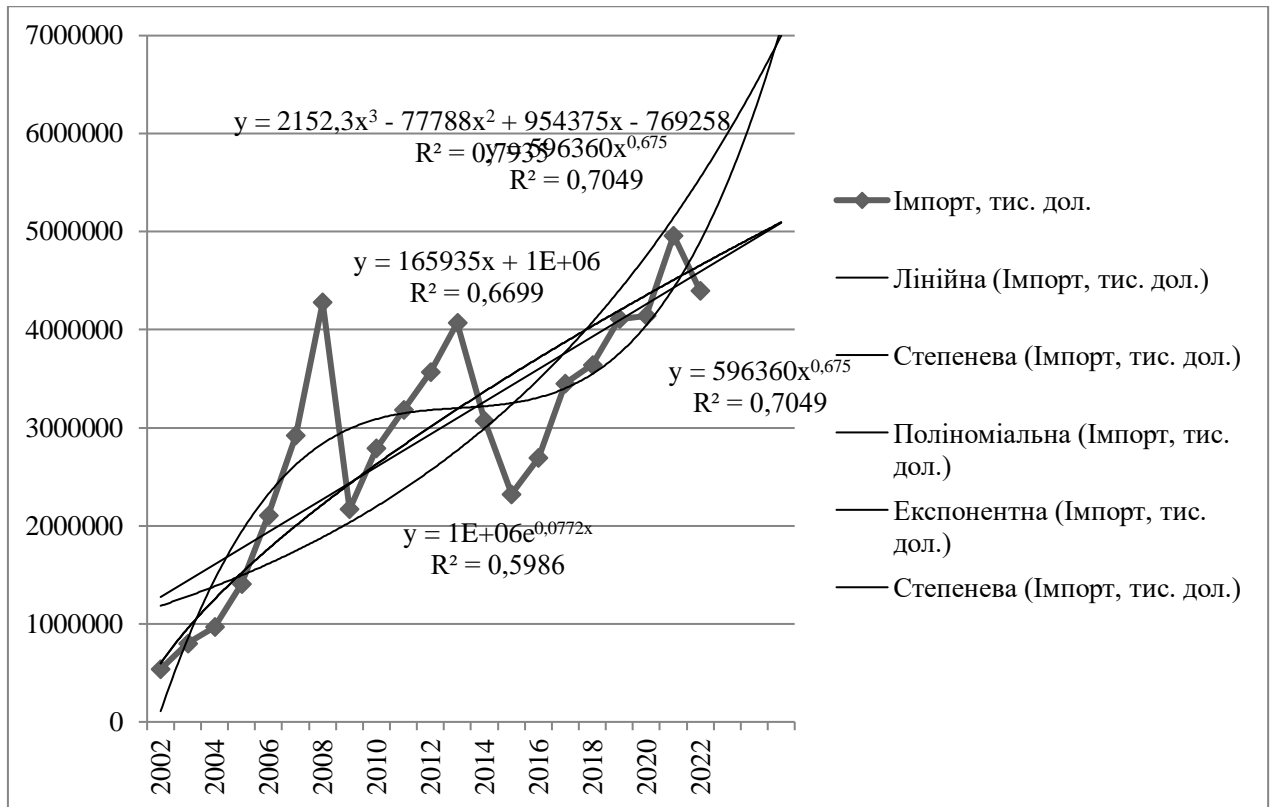

Рисунок 20 - Прогнозування обсягів імпорту в Україну з Польщі (регресійні моделі)

Джерело: побудовано автором за даними [3]

На першому етапі було застосоване регресійне прогнозування засобами Microsoft Excel та отримано чотири типи прогнозних моделей: лінійну, ступеневу, поліноміальну та експоненціальну. Отримані моделі та їх точності прогнозування представлені в таблиці 2.

Як бачимо, прогнозування експорту з України в Польщу в цілому вийшло більш точним (точність моделей 74,2%-89,7%), ніж прогнозування імпорту (точність моделей 63,3%-84,0%).

Для прогнозування експорту найкращою вийшла поліноміальна модель, яка має вигляд:

$$Y = 2658,7x^3 - 77803x^2 + 774401x - 590368 \quad (1)$$

Та відповідно дозволяє прогнозувати обсяги експорту з України в Польщу з точністю 89,7%, що є цілком задовільним результатом для практичного використання та показує очікуване зростання обсягів експорту на найближчі 3 роки.

Для прогнозування імпорту найкращою вийшла ступенева модель, яка має вигляд:

$$Y = 596360x^{0,675} \quad (2)$$

Та відповідно дозволяє прогнозувати обсяги імпорту в Україну з Польщі з точністю 84,0%, тобто є менш точною, але все ще може бути використана для практичного використання і показує очікуване зростання обсягів імпорту на найближчі 3 роки.

Для уточнення отриманих прогнозів застосуємо одно- та багатофакторне авторегресійне прогнозування обсягів експорту та імпорту між Україною та Польщею.

На рис. 21 наведено результати прогнозування обсягів експорту з України в Польщу.

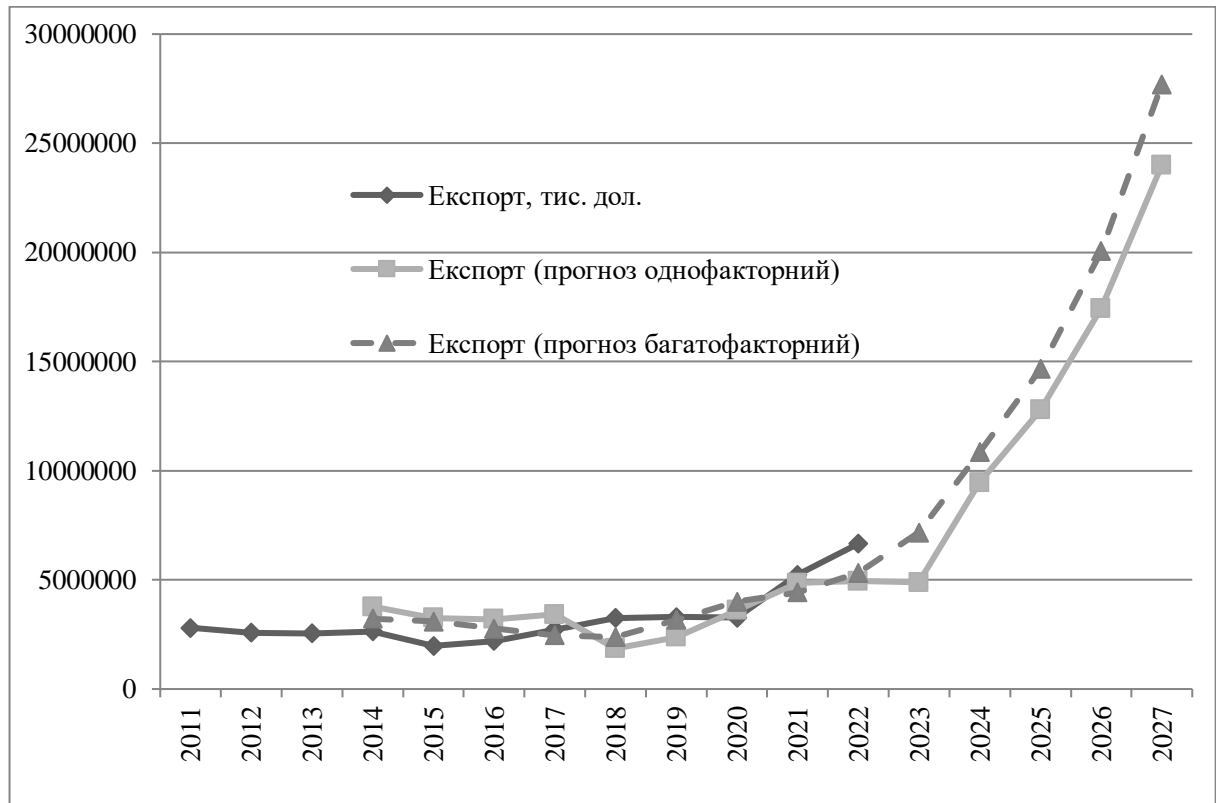

Рисунок 21 - Прогнозування обсягів експорту з України в Польщу (авторегресійні моделі)

Джерело: побудовано автором за даними [3]

Як бачимо за даними рис. 21, бачимо більш швидкий приріст обсягів експорту, ніж за прогнозами, що показані на рис. 19. Так, станом на 2025р. регресійні прогнози показують збільшення експорту до 7-10 млн. дол., а авторегресійні прогнози показують очікування обсягів експорту на рівні 12,7-14,6 млн. дол. при цьому точність авторегресійних прогнозів становить 77%-79%, що нижче, ніж за регресійними моделями, отже більшої довіри викликають перші отримані результати (зростання експорту з України до Польщі у 2025р. до 7-10 млн. дол.).

На рис. 22 наведено результати прогнозування обсягів імпорту в Україну з Польщі.

Як бачимо за даними рис. 22, бачимо більш повільний приріст обсягів імпорту, ніж за прогнозами, що показані на рис. 20. Так, станом на 2025р.

регресійні прогнози показують збільшення імпорту до 6-7 млн. дол., а авторегресійні прогнози показують очікування значень обсягів імпорту на рівні 4,5-5 млн. дол. при цьому точність авторегресійних прогнозів становить 81,3%-83,5%, що вище, ніж за регресійними моделями, отже більшої довіри викликає саме багатофакторна авторегресійна модель, яка має вигляд:

$$Y = (509236,8 + 0,908 * Y(i-1)) * (-529745,4 + 1,157 * Y(i-2)) \quad (3)$$

Та відповідно дозволяє прогнозувати обсяги імпорту в Україну з Польщі з точністю 85,3%, що є найкращим результатом серед усіх прогнозних моделей, побудованих для прогнозування обсягів імпорту з Польщі в Україну. За даними цієї моделі станом на 2025р. Очікуються обсяги імпорту з Польщі в Україну у обсязі 4,5-5 млн. дол.

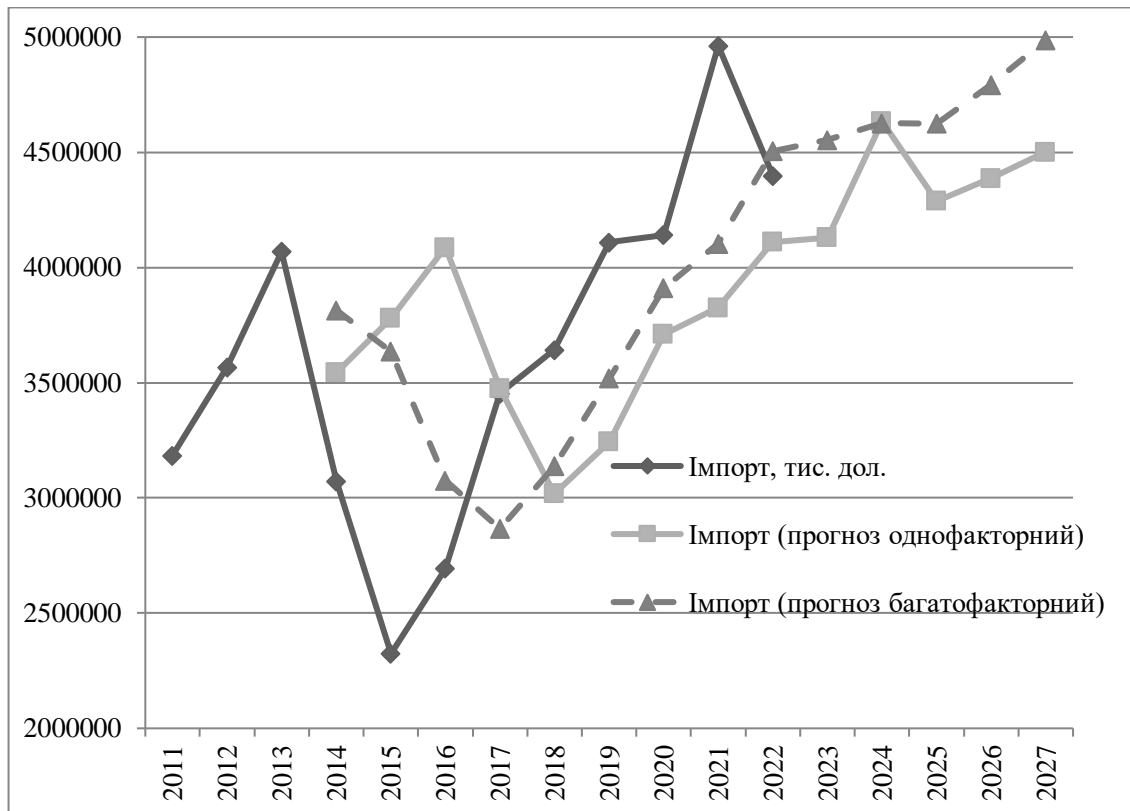

Рисунок 22 - Прогнозування обсягів імпорту в Україну з Польщі (авторегресійні моделі)

Джерело: побудовано автором за даними [3]

В таблиці 2 наведено зведені характеристики всіх побудованих прогнозних моделей за експортом та імпортом по Україні в цілому та в/з Польщі.

За даними таблиці ми можемо порівняти всі отримані прогнозні моделі та обрати кращий варіант для застосування на практиці, оскільки Прогнозування обсягів експорту та імпорту дозволяє урядам, підприємствам та іншим економічним суб'єктам розробляти ефективні плани та стратегії

розвитку. Знання очікуваних обсягів торгівлі допомагає визначити потреби в ресурсах, планувати виробництво, прогнозувати прибутки та ризики, а також приймати обґрунтовані рішення щодо розвитку нових ринків та товарів.

Таблиця 2 – Характеристики прогнозних моделей за експортом та імпортом по Україні в цілому та в/з Польщі

Назва моделі	Вигляд моделі	Точність, %
Експорт		
Лінійна (регресійна)	$y = 202801x + 186142$	74,2
Експоненціальна (регресійна)	$y = 740148e^{0,0919x}$	83,6
Поліноміальна (регресійна)	$y = 2658,7x^3 - 77803x^2 + 774401x - 590368$	89,7
Ступенева (регресійна)	$y = 442089x^{0,7064}$	85,7
Однофакторна (авторегресійна)	$Y = -2761118,0 + 2,336 * X$	78,5
Двохфакторна (авторегресійна)	$Y = (-2265393,2 + 2,108 * Y(i-1)) * (-808918,0 + 1,42 * Y(i-2))$	77,1
Імпорт		
Лінійна (регресійна)	$y = 165935x + 1E+06$	67,0
Експоненціальна (регресійна)	$y = 1E+06e^{0,0772x}$	63,3
Поліноміальна (регресійна)	$y = 2152,3x^3 - 77788x^2 + 954375x - 769258$	79,4
Ступенева (регресійна)	$y = 596360x^{0,675}$	84,0
Однофакторна (авторегресійна)	$Y = 1594858,1 + 0,612 * X$	81,3
Двохфакторна (авторегресійна)	$Y = (509236,8 + 0,908 * Y(i-1)) * (-529745,4 + 1,157 * Y(i-2))$	83,5

Джерело: побудовано автором за даними [3]

Крім того, прогнозування обсягів експорту та імпорту важливо для планування балансу платежів країни. Баланс платежів відображає всі платіжні операції країни з іншими країнами, включаючи торгівлю товарами та послугами. Інформація про очікувані обсяги торгівлі допомагає забезпечити балансування економічних операцій та уникнути надмірного дефіциту або зайвого надлишку в зовнішньому секторі економіки. Зрештою, прогнозування обсягів експорту та імпорту стає необхідним інструментом для ефективного управління та розвитку зовнішньоекономічних відносин країни.

Отже, інтеграція України до Європейського Союзу та факт пріоритету розвитку зовнішньоекономічних відносин нашої країни саме із Польщею є вкрай важливим напрямом розвитку зовнішньо-торгівельних зв'язків України.

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Зовнішньоекономічна діяльність у сучасному світі стала важливою сферою діяльності для кожної країни, і її вплив на світовий економічний розвиток постійно зростає. Зовнішньоекономічна діяльність є напрямом, за рахунок розвитку якого країни можуть розширювати свою спеціалізацію, підвищувати продуктивність та ефективність використання своїх ресурсів і, відповідно, збільшувати обсяги виробництва.

Реалізація експортного потенціалу дозволяє країні розподілити ризики та залежність від внутрішнього ринку. Якщо вітчизняний ринок зазнає скорочення попиту або економічної нестабільності, наявність розвинутих експортних зв'язків дозволяє зберігати стабільний обсяг виробництва та збуту товарів і послуг. Експорт товарів дозволяє розширити географію збуту товарів та послуг. Це дозволяє підприємствам отримувати доступ до нових ринків, залучати нових клієнтів та покращувати свою конкурентоспроможність.

Міжнародна торгівля дозволяє компаніям збільшити обсяги продажу своїх товарів та послуг на зовнішніх ринках. Це призводить до зростання виробництва, збільшення обсягів замовлень і попиту на внутрішньому ринку, що спонукає підприємства розширювати свою діяльність та інвестувати в нові капіталовкладення.

З іншого боку міжнародна торгівля створює конкуренцію на ринку, що спонукає підприємства до пошуку більш ефективних способів виробництва, зниження витрат і підвищення якості продукції. Цей процес сприяє зростанню продуктивності та інноваційності в економіці.

Укладання угод про вільну торгівлю та інших міжнародних угод має на меті досягнення різних цілей, які сприяють економічному розвитку та співробітництву між країнами. Угоди про вільну торгівлю спрямовані на зниження або виключення торговельних бар'єрів, таких як мита, квоти, технічні перешкоди та інші обмеження. Це сприяє збільшенню обсягу торгівлі між країнами, стимулює експорт та імпорт, підвищує конкурентоспроможність товарів і послуг.

Україна та Польща активно співпрацюють на рівні урядів для покращення торговельних відносин. Україна і Польща також підписали ряд двосторонніх угод, спрямованих на зміцнення економічного співробітництва. Наразі договірно-правова база між Україною та Польщею на зараз сягає 156 актуальних міжнародних договірно-правових документів.

Крім того, Україна та Польща активно співпрацюють у рамках регіональних ініціатив, таких як Центральноевропейська Ініціатива, для розширення економічного співробітництва та обміну досвідом.

Між Польщею та Україною існує величезна кількість підписаних угод та укладених меморандумів, які охоплюють як в цілому співробітництво між країнами, так і безпосереднє співробітництво в межах певних галузей, регіонів, або навіть економічних суб'єктів, наприклад «Угода між щодо використання потужностей системи транспортування вуглеводнів «Одеса-

Броди» та її інтеграції з польськими потужностями» від 2004р. або угоди між конкретними навчальними закладами та науковими установами. Процес укладання двосторонніх угод між Польщею та Україною триває з 1991р. і активно продовжується по цей день. Так, прикладом протягом 2022р. було укладено 7 спільних меморандумів, 3 угоди та 1 декларація.

До основних міждержавних організацій, що опікуються економічними зв'язками між Україною та Польщею можна віднести: Польсько-українська господарча палата; Міжнародне товариство польських підприємців в Україні.

За даними Польсько-Української Господарської Палати обсяг польського експорту до України в 2022р. становив 5,09 млн. дол. (що на 27% більше порівняно із 2021р.), та Україна займала 7 місце серед зовнішньоторговельних експортних партнерів Польщі. Обсяг імпорту з України в 2022р. становив 3,68 млн. дол. (що на 35% більше порівняно із 2021р.), та Україна займала 14 місце серед зовнішньо торгівельних партнерів Польщі по імпорту.

Польща виконує або підтримує на міжнародному рівні значну кількість проєктів допомоги Україні. Наразі Польща знаходиться серед 10 найбільших двосторонніх донорів для України (дані на основі OECD DAC Creditor Reporting System Database on Official Development Assistance and Other Official flows). У 2014-2018 роках розмір польської допомоги в Україні становив 173 млн. EUR (744 млн. PLN) [49].

Обсяг двосторонньої торгівлі послугами з Польщею за результатами 2021 року склав 736 млн дол. з позитивним сальдо +189,5 млн дол. США (у 2020 році обсяг торгівлі послугами складав 608 млн. дол.). Експорт українських послуг до Польщі у 2021 році зріс на 4,9% склавши 462,7 млн дол. (польський імпорт послуг у 2021 р. зріс на 35,9% і склав 273 млн. дол. США). Частка українського експорту послуг до Польщі від загального обсягу склала 3,5% (6-е місце серед найбільших країн-реципієнтів українських послуг у світі або 2-е місце в ЄС, поступаючись лише Німеччині) [53].

У 2021р. обсяг експорту чорних металів зріс у 3,5 рази і становив 1,4 млрд. доларів США, що прирівнюється до 26,6% загального обсягу експорту. Це єдина товарна група у двосторонній торгівлі, яка перевищує 1 млрд. доларів США. Обсяг експорту пластмас і полімерних матеріалів збільшився більш ніж в 2 рази і становив 134,7% зростання, що відповідає 2,1% загального обсягу експорту.

Обсяг експорту їстівних плодів та горіхів також зросла у 2 рази і склав 90,1% зростання, що становить 2,1% загального обсягу експорту. Вироби з чорних металів показали збільшення обсягу експорту на 73,9%, займаючи 2,9% загального обсягу.

В 2022р. перше місце в товарних групах експорту посідають чорні метали, на другому знаходяться жири та олії, на третьому – зернові культури. Наступні три позиції відповідно займають: руди, шлак і зола; насіння і плоди олійних, деревина і вироби з дерева. Порівнюючи дані 2021р. та 2022р. можемо побачити, що перші дві позиції в рейтингах не мінялися (чорні

метали та аграрна продукція), більше всього знизилася частка експорту електричних машин.

Отже, загалом, міжнародні торговельні відносини між Україною та Польщею розвиваються, і обидві країни продовжують сприяти співробітництву для зміцнення торговельних зв'язків та економічного розвитку. З початком повномасштабної війни з росією обсяг торговельних відносин з Польщею значно зріс.

Якщо станом на 2021р. Польща займала 7,7% українського експорту і посідала другу позицію (після Китаю з його 11,8%), то в 2022р. стала лідером. Подібні зміни відбулися і стосовно імпорту. В 2021р. Польща посідала 4-ту сходинку українських імпортерів (6,8% імпорту в Україну - майже 4,4 млрд. дол.), а протягом 2022р. посіла другу (9,9%), поступившись лише Китаю.

В цілому український експорт у 2022р. зазнав зниження на 35,1%, то експорт України до Польщі зріс на 27,4%. Тобто, якщо врахувати загальну динаміку до зниження експорту, то це зростання набирає ще більшої ваги

При цьому варто зазначити, що в цілому імпорт в Україну протягом 2022р. скоротився майже вдвічі: загальна сума імпорту за 2022 рік склала трохи більше за 44 млрд. дол. порівняно з сумою у 73,2 млрд. дол. у 2021 році. Аналогічні зміни стосувалися і експорту. Загальний експорт в Україну у 2021р. становив 68,1 млрд. дол., а в 2022р. він скоротився до 44,2 млрд. дол. Отже, зростання товарообігу між Україною та Польщею відбулося на тлі дуже значного скорочення міжнародної торгівлі України в цілому.

І обсяги експорту, і обсяги імпорту з Польщею мають загальну динаміку до постійного збільшення протягом досліджуваних 20-ти років. Проте можна побачити певну циклічність: 3 виражені періоди зростання та 2 періоди спаду. Підвищення активності зовнішньоторговельних відносин між Україною та Польщею відбувалося протягом 2002-2008рр, потім впродовж 2010-2013рр, і знову почалося з 2015р.

Зниження активності припадало на 2009р. (вибори президентом Януковича та зміна вектора зближення з росією) та на 2013-2015рр., коли було пов'язано із внутрішньою кризою, втратою територій та виробничих потужностей через окупацію росією захоплених територій.

У 2002р. під час війни вперше за весь досліджуваний період сталося перевищення обсягів експорту над обсягами імпорту. Це пов'язане переважно з тим, що зараз, під час повномасштабної війни, знищення усіх аеропортів та перекриття більшості морських торговельних шляхів Польща перетворилася на основний міжнародний хаб для зовнішньої торгівлі з Україною. Стосовно падіння обсягів імпорту у 2022р. варто зауважити, що саме через війну погіршилося економічне становище українського населення та впала його купівельна спроможність. Стосовно темпів приросту – вони є доволі сталими та дорівнюють в середньому 29% щорічного зростання по експорту та 25% щорічного зростання по імпорту.

Торгівельний оборот в цілому повторює динаміку експорту та імпорту, яка є дуже схожою між показниками, але що стосується торговельного

сальдо, то воно майже весь час є від'ємним, найнижчим у 2008р. та у 2013р., показує перше додатне значення у 2021р. (тобто, вперше у стосунках з Польщею Україна переважно виступає експортером, а не імпортером) і досягає дуже високого значення у 2022р., що пояснюється переважно транзитними операціями, а не прямим експортом.

Рівень зв'язку між активністю експортної та імпоротної діяльності з Польщею є нижчим, ніж загальна залежність між експортом та імпортом України. При тому торговельні потоки з Польщею більшою мірою пов'язані із загально українським експортом, ніж з імпортом. Тобто, чим більш активна міжнародна діяльність українських підприємств, тим жвавішими стають зовнішньоторговельні стосунки з Польщею.

Кумулятивний залишок польських інвестицій в економіці України станом на 31.12.2021 р. складає 1,140 млрд. дол. США (з них 767 млн. – участь в капіталі, а 372 млн. дол. США – боргові інструменти), що дозволило вперше за останні роки подолати позначку в 1 млрд. дол. та випередити США і РФ (впродовж близько 10 років обсяг польських інвестицій в Україні коливався на рівні 0,7-0,9 млрд. дол.). Частка польських інвестицій в економіці України від загального обсягу прямих іноземних інвестицій станом на 31.12.2021 р. все ще не перевищує 2% (7 місце в ЄС та 9 місце у світі), незначно поступаючись Франції та Люксембургу. У порівнянні з 2020 роком обсяг польських інвестицій зріс на +229 млн. дол. США [57].

Найбільший обсяг прямих польських інвестицій (участь в капіталі станом на 30.09.2021 р.) надійшов в українську промисловість – 42% (або 320 млн. дол.), головним чином у сферу переробки (305 млн. дол.); фінансову та страхову діяльність (35%), оптову та роздрібну торгівлю і ремонт автотранспорту (16%), а також сферу сільського господарства – 2,4%. Важливо, що польські інвестиції присутні в усіх регіонах України, найбільше у Тернопільській (30% від загального обсягу ПІІ) та Львівській (20%) областях, а також у Вінницькій (10%), Київській (6%), Волинській (5%), Сумській (5%) та Івано-Франківській (3%) областях [49].

Початок повномасштабної війни росії проти України суттєво позначився на польсько-українських торгових відносинах та призвів до значних змін у торговельних потоках, обмежень та перерв у постачанні товарів і послуг між обома країнами.

Період повоєнної відбудови буде створювати нові перспективи для польсько-українських торгових відносин. Важливо використовувати цей час для підсилення та розширення співпраці в економічній сфері з метою відновлення і зміцнення торговельних зв'язків.

Україна та Польща впроваджують нові законодавчі зміни, спрямовані на поліпшення бізнес-клімату та сприяння торгівлі між країнами. Ці зміни створюють сприятливі умови для розвитку польсько-українських торгових відносин та повернення інвестицій.

Для забезпечення стійкого і збалансованого розвитку торговельних відносин між Польщею та Україною необхідні додаткові реформи і трансформація ринків. Це може включати модернізацію торговельно-

економічного кордону, спрощення митних процедур, покращення інфраструктури та розвиток торговельних маршрутів.

Повномасштабне вторгнення росії супроводжується глобальними гуманітарними наслідками, які вимагають спільних зусиль для відновлення та підтримки України. Польща, як сусідня країна, відіграє важливу роль у забезпеченні гуманітарної допомоги, розвитку і відновленні української економіки та соціальної сфери.

При оцінці польсько-українських торгових відносин важливо розглядати їх у контексті довгострокової перспективи. Це включає не лише відновлення після війни, але й модернізацію та покращення співпраці у різних галузях, таких як енергетика, транспорт, сільське господарство, туризм та інновації.

Польща та Україна повинні спільно працювати над модернізацією польсько-українського кордону з метою полегшення та збільшення обсягів торговельних перевезень. Це може включати вдосконалення митних процедур, забезпечення безпеки та покращення логістики.

Розвиток та поглиблення співпраці між Польщею та Україною в різних галузях є важливим фактором для стимулювання торговельних зв'язків. Обмін досвідом, технологіями та інноваціями між обома країнами сприятиме взаємному розвитку та зміцненню торговельних відносин.

На завершення дослідження було виконано прогнозування очікуваних обсягів експорту та імпорту між Україною та Польщею на наступні роки. На першому етапі було застосоване регресійне прогнозування засобами Microsoft Excel та отримано чотири типи прогнозних моделей: лінійну, ступеневу, поліноміальну та експоненціальну. Прогнозування експорту з України в Польщу в цілому вийшло більш точним (точність моделей 74,2%-89,7%), ніж прогнозування імпорту (точність моделей 63,3%-84,0%). Для прогнозування експорту найкращою вийшла поліноміальна модель $Y = 2658,7x^3 - 77803x^2 + 774401x - 590368$.

Для уточнення отриманих прогнозів було застосовано одно- та багатофакторне авторегресійне прогнозування обсягів експорту та імпорту між Україною та Польщею.

За авторегресійними моделями було встановлено більш швидкий приріст обсягів експорту, ніж за регресійними прогнозами. Станом на 2025р. регресійні прогнози показують збільшення експорту до 7-10 млн. дол., а авторегресійні прогнози показують очікування обсягів експорту на рівні 12,7-14,6 млн. дол. при цьому точність авторегресійних прогнозів становить 77%-79%, що нижче, ніж за регресійними моделями, отже більшої довіри викликають перші отримані результати (зростання експорту з України до Польщі у 2025р. до 7-10 млн. дол.).

За авторегресійними моделями було встановлено більш повільний приріст обсягів імпорту, ніж за регресійними прогнозами. Станом на 2025р. регресійні прогнози показують збільшення імпорту до 6-7 млн. дол., а авторегресійні прогнози показують очікування значень обсягів імпорту на рівні 4,5-5 млн. дол. при цьому точність авторегресійних прогнозів

становить 81,3%-83,5%, що вище, ніж за регресійними моделями, отже більшої довіри викликає саме багатофакторна авторегресійна модель, яка має вигляд $Y = (509236,8 + 0,908 * Y(i-1)) * (-529745,4 + 1,157 * Y(i-2))$, та відповідно дозволяє прогнозувати обсяги імпорту в Україну з Польщі з точністю 85,3%, що є найкращим результатом серед усіх прогнозних моделей, побудованих для прогнозування обсягів імпорту з Польщі в Україну. За даними цієї моделі станом на 2025р. Очікуються обсяги імпорту з Польщі в Україну у обсязі 4,5-5 млн. дол.

Прогнозування обсягів експорту та імпорту дозволяє урядам, підприємствам та іншим економічним суб'єктам розробляти ефективні плани та стратегії розвитку. Знання очікуваних обсягів торгівлі допомагає визначити потреби в ресурсах, планувати виробництво, прогнозувати прибутки та ризики, а також приймати обґрунтовані рішення щодо розвитку нових ринків та товарів.

Крім того, прогнозування обсягів експорту та імпорту важливо для планування балансу платежів країни. Баланс платежів відображає всі платіжні операції країни з іншими країнами, включаючи торгівлю товарами та послугами. Інформація про очікувані обсяги торгівлі допомагає забезпечити балансування економічних операцій та уникнути надмірного дефіциту або зайвого надлишку в зовнішньому секторі економіки. Зрештою, прогнозування обсягів експорту та імпорту стає необхідним інструментом для ефективного управління та розвитку зовнішньоекономічних відносин країни.

Отже, інтеграція України до Європейського Союзу та факт пріоритету розвитку зовнішньоекономічних відносин нашої країни саме із Польщею є вкрай важливим напрямом розвитку зовнішньо-торгівельних зв'язків України.

Польсько-українські торгові відносини потребують не лише короткострокових заходів відновлення після повномасштабної війни, але й довгострокових стратегій модернізації, реформ та співпраці в різних сферах. Це допоможе обом країнам розвиватися економічно, забезпечувати стійкий розвиток і підтримувати мир та стабільність у регіоні.

Основні результати кваліфікаційної роботи, що характеризують наукову новизну, полягають у такому:

- узагальнено основні наукові підходи до визначення сутності зовнішньоторговельних відносин;
- узагальнено правово-договірне підґрунтя зовнішньоторговельних відносин України та Польщі, його розвиток та сучасний стан;
- проведено аналіз динаміки та структури експорту та імпорту між Україною та Польщею;
- запропоновано одно- та багатофакторні регресійні та авторегресійні моделі прогнозування експорту та імпорту між Україною та Польщею.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Україна експортувала найбільше товарів до Польщі, офіційні поставки в РФ різко впали. Українська правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/12/21/695285/> (дата звернення 12.04.2023)
2. Дія. Бізнес. Експортний портал. URL: <https://export.gov.ua/> (дата звернення 12.04.2023)
3. Державна служба статистики URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 12.04.2023)
4. Сайт республіки Польща. URL: <https://www.gov.pl/> (дата звернення 12.04.2023)
5. Посольство України в Республіці Польща. URL: <https://poland.mfa.gov.ua/> (дата звернення 12.04.2023)
6. Польсько-українська господарча палата. URL: <https://pol-ukr.com>. (дата звернення 12.04.2023)
7. Міжнародне товариство польських підприємців в Україні. URL: <https://msppu.org.ua/> (дата звернення 12.04.2023)
8. Офіційний сайт Всесвітньої організації торгівлі (WTO – World Trade Organization). URL: <https://www.wto.org> (дата звернення 12.04.2023)
9. Офіційний сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL: <https://www.me.gov.ua> (дата звернення 12.04.2023)
10. Офіційний сайт Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (FAO). URL: http://www.fao.org/index_en.htm (дата звернення 12.04.2023)
11. Офіційний сайт статистичної служби Європейського Союзу (EUROSTAT). URL: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/> (дата звернення 12.04.2023)
12. Офіційний сайт Офісу з просування експорту та Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL: <https://epo.org.ua/trade2020/> (дата звернення 12.04.2023)
13. Офіційний сайт UNCTAD. URL: <https://unctadstat.unctad.org> (дата звернення 12.04.2023)
14. Статистичний збірник «Співробітництво між Україною та країнами ЄС у 2021 році». Київ: Державна служба статистики, 2022. URL: http://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/06/zb_ES_2021.pdf. (дата звернення: 05.05.2023).
15. Статистичні дані про обсяги зовнішньої торгівлі. Офіційний сайт Eurostats URL: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/> (дата звернення: 05.05.2023).
16. Товарна структура зовнішньої торгівлі з країнами ЄС у 2021 році. Державна служба статистики України, 2020. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 05.05.2023).
17. Географічна структура зовнішньої торгівлі товарами з країнами

ЄС за 2021 рік. Державна служба статистики України, 2020. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

18. Bocharova, Yu., Lyzhnyk, Yu., Vorobiova, Yu., Koshel, V.; Ivanova, N., Kozhukhova, T. (Eds.) (2021). Information and analytical support for the development of a strategy for the development of the innovative infrastructure of Ukraine. Econometric modeling of managerial decisions at the macro and micro levels. Kharkiv: PC TECHNOLOGY CENTER, 83-105. doi: <http://doi.org/10.15587/978-617-7319-37-4.ch5>

19. Bocharova, Yu., Chernega, O., Ishchenko, O., Lyzhnyk, Yu.; Chernega, O., Bocharova, Yu. (Eds.) (2022). Security parameters of the innovative ecosystem. Challenges and paradigm of national and international security of the XXI century: economic and technogenic discourse. Kharkiv: PC TECHNOLOGY CENTER, 106-129. doi: [10.15587/978-617-7319-59-6.ch6](https://doi.org/10.15587/978-617-7319-59-6.ch6)

20. Бочарова Ю. Г., Федотова Т. А., Лижник Ю. Б., Бойко Ю. О., Іщенко О. В. Прогнозування обсягів ПІІ країн на основі показників їх інвестиційної привабливості. *Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. Михайла Туган–Барановського. Серія: Економічні науки*. 2022. № 2(77). С.73-83

21. Бочарова Ю. Г., Іщенко О. В., Лижник Ю. Б. Інноваційні зв'язки як складова розвитку та забезпечення конкурентоспроможності інноваційних екосистем. *Торгівля і ринок України : тематичний зб. наук. праць*. Кривий Ріг : ДонНУЕТ, 2022. № 1(51). С. 9-17.

22. Бочарова Ю. Г., Чернега О. Б., Іщенко О. В., Електронне урядування як новий феномен суспільного управління. *Торгівля і ринок України : тематичний зб. наук. праць*. Кривий Ріг : ДонНУЕТ, 2022. № 2(52). С. 83-94.

23. Бочарова Ю. Г., Чернега О. Б., Кожухова Т.В., Іщенко О. В. Рамкові програми ЄС із розвитку наукових досліджень та технологій як основний фінансовий інструмент інноваційної політики ЄС. *Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. Михайла Туган–Барановського. Серія: Економічні науки*. 2022. № 2(77). С.64-72.

24. Чернега О.Б., Кожухова Т.В. Міжнародна торгівля як джерело та чинник сталого розвитку. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. № 12. С. 32–38.

25. Митрофанова О. Польща як стратегічний партнер України. *Політичний менеджмент*. 2006. № 6. С. 153-160.

26. Алімова О. Зовнішньоторговельна політика України: сучасний стан та перспективи розвитку. *Університетські наукові записки*. 2013. № 1. С. 404-410.

27. Вербицька, Г. Л. Особливості міжнародних економічних відносин України та ЄС. *Економічний простір*. 2019. № 141. С.65-75.

28. Возний Н. Р., Левко М. М., Черниш Р. Е. Проблеми та перспективи регулювання світової торгівлі товарами в Україні. *Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України*. 2012. № 22.7. С. 151-159.

29. Геоекономічні та політико-правові виклики структурної перебудови міжнародних зв'язків України: тези доповідей IV Всеукр. студ. наук.-практ. конф. (Київ, 28 квітня 2020 р.) / відп. ред. С. В. Мельниченко. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. у-т, 2020. 782 с.

30. Гужва І.Ю. Актуалітети зовнішньоторговельної політики України. Київ: Національна академія управління, 2017. 298 с.

31. Джакелі Н.С. Особливості експорту агропродукції до ЄС. Підприємництво в аграрній сфері: глобальні виклики та ефективний менеджмент. *Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції (12-13 лютого 2020 р.): у 2 ч.* Запоріжжя: ЗНУ, 2020. Ч.1. с. 400.

32. Динаміка географічної структури зовнішньої торгівлі товарами. Державна служба статистики України, 2019. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 12.04.2023)

33. Задоя А.О. Зовнішня торгівля України: сучасні масштаби, структура і тенденції. *Академічний огляд.* 2016. № 2(45). С. 110–117.

34. Зовнішня торгівля України: XXI століття : монографія / А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник, Н.О. Іксарова [та ін.] ; за заг. ред. А.А. Мазаракі. Київ : Київ. нац. торг.- екон. ун-т, 2016. 600 с.

35. Євтушенко В.А., Кудінова М.М. Аналіз міжнародної торгівлі України з ЄС. *Соціальна економіка.* 2019. №58. С.70-80.

36. Єріна І.В. Міжнародна торгівля послугами: тенденції розвитку і структура українського ринку. *Статистика та економіка, аналіз.* 2012. № 4. С. 39–44

37. Ковтун Т. Д., Матвієнко А. П. Актуальні тренди міжнародної торгівлі товарами та особливості зовнішньої торгівлі України. *Бізнес Інформ.* 2019. №9. С. 28–35.

38. Коляда О. В., Райчева А. О. Зовнішня торгівля України як чинник розвитку міжнародних економічних відносин. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство.* 2019. № 24(2). С. 78-82.

39. Костина К.В. Система регулювання торгівлі послугами на глобальному рівні. *Зовнішня торгівля: право та економіка.* 2009. №1. С. 41-47.

40. Кулицький С. Зовнішня торгівля України: стан, проблеми й перспективи. *Україна: події, факти, коментарі.* 2018. № 10. С. 39–52.

41. Мазаракі А., Мельник Т. Сучасні тенденції та чинники розвитку зовнішньої торгівлі України. *Вісник КНТЕУ. Держава та економіка.* 2011. № 2. С. 5–14

42. Мельник Т.М., Пугачевська К.С. Перспективи розвитку експорту України в умовах євроінтеграції. *Журнал європейської економіки.* 2018. Том 17. №2. с. 208-224.

43. Міжнародні інтеграційні процеси сучасності: Монографія/ А.С Філіпченко (кер.авт.кол), В.С. Будкін, М.А. Дудченко та ін. К.: Знання України, 2004. 304 с.

44. Міжнародна торгівля: Навч. посібник / Ціканова Т.М.,

Пеирашко.Л.П., Каліченко Т.В. Київ : КНЕУ, 2001. 488 с.

45. Міжнародна торгівля: Підручник./ За ред.. Козака Ю.Г., Логвінової Н.С., Барановської М.І. Київ : ЦУЛ,2011. 512с.

46. Міжнародні організації: Навчальний посібник / За ред. Козака Ю.Г. Київ: ЦУЛ, 2011.

47. Мойсей В.І. Функціональна роль міжнародної торгівлі в умовах глобалізації. *Міжнародна економіка*. 2010. № 4/12. С. 65–70

48. Осацька Ю. Є., Зінченко О. М. Міжнародна торгівля: сучасний стан та перспективи розвитку. *Молодий вчений*. 2016. № 12. С. 814-817.

49. Передрій О. Міжнародні економічні відносини: Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 273 с.

50. Поважний О. С., Мойсеєнко К. Є. Засади системи державного регулювання міжнародної торгівлі та місце митної політики в ньому. *Ефективна економіка*. 2019. № 7. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7686> (дата звернення: 05.05.2023).

51. Про СОТ / Постійне представництво України при відділенні ООН та інших міжнародних організаціях у Женеві. URL: <https://geneva.mfa.gov.ua/ua/ukraine-io/wto/about> (дата звернення: 05.05.2023).

52. Савельєв Є. Міжнародна економіка: теорія міжнародної торгівлі і фінансів: Підручник для магістрантів з міжнарод. економіки і держ. – Тернопіль: Економічна думка, 2002. 495 с.

53. Торгівля з ЄС в рамках поглибленої та всеосяжної угоди про вільну торгівлю. Міністерством економічного розвитку і торгівлі України та Торгівельно-промисловою палатою України, 2013. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/Download?id=b9e3a4cc7fd7-4d46-a54f-9111a6bd5b9a>(дата звернення: 05.05.2023).

54. Тохтамиш Т. О., Ягольницький О. А., Овчиннікова М. А. Теоретичні аспекти організації зовнішньої торгівлі України з країнами Європейського Союзу. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2018. № 2. С. 7-12.

55. Фокіна-Мезенцева К.В., Мерзла М.І. Перспективи розвитку зовнішньої торгівлі за допомогою національної стратегії експорту. *Бізнес Навігатор*. 2018. № 6. с.18-22.

56. Хоменчук А.І. Сучасний вектор зовнішньоторговельної політики України. *Економічні науки*. 2019. № 11. С. 5-8.

ДОДАТКИ

Додаток А

Географічна структура зовнішньої торгівлі товарами у січні 2022 року [3]

	Експорт/Exports		Імпорт/Imports ²		Сальдо/ Balance
	тис.дол. США/ thsd.USD	у % до січня 2021/in % to January 2021	тис.дол. США/ thsd.USD	у % до січня 2021/in % to January 2021	
Усього	6020580,7	153,3	6186613,5	147,3	-166032,8
у тому числі					
Австралія	5093,1	163,0	16116,2	1505,1	-11023,0
Австрія	66209,9	103,4	80155,6	276,2	-13945,7
Азербайджан	28499,7	112,4	83374,5	212,2	-54874,8
Албанія	2430,0	98,1	350,6	209,0	2079,4
Алжир	91712,9	208,2	412,9	17,4	91300,1
Ангола	1078,1	10,1	-	-	1078,1
Аргентина	1879,4	4273,7	4889,9	154,3	-3010,4
Бангладеш	15436,0	945,3	11988,0	161,5	3448,0
Бахрейн	625,7	171,0	51,8	13340,7	573,9
Бельгія	36775,5	152,0	69453,8	265,1	-32678,3
Білорусь	102239,8	125,9	539190,6	219,2	-436950,9
Болгарія	64808,8	130,8	34744,1	244,1	30064,7
Боснія і Герцеговина	2098,1	176,1	716,4	174,9	1381,7
Бразилія	4075,1	16,9	36738,9	232,1	-32663,8
Буркіна-Фасо	4530,4	2398,5	3,5	2200,8	4526,8
В'єтнам	26364,2	205,7	47789,7	114,0	-21425,4
Вірменія	7724,6	118,3	828,7	121,2	6895,9
Габон	2317,5	387,9	2,0	-	2315,5
Гамбія	746,8	37,3	-	-	746,8
Гана	14889,2	473,7	10867,1	72,1	4022,1
Гватемала	142,3	59,0	6054,0	136,9	-5911,7
Гвінея	832,5	179,1	14085,4	100,4	-13252,9
Гонконг, Особливий адміністративний район Китаю	7773,8	235,8	1226,4	26,1	6547,4
Гренландія	-	-	1167,9	172,4	-1167,9
Греція	24477,7	356,5	32293,5	200,1	-7815,8
Грузія	36988,2	138,8	27272,7	308,4	9715,5
Данія	22582,1	112,7	52303,4	267,8	-29721,3
Демократична Республіка Конго	852,4	304,8	8,3	-	844,1
Держава Палестина	3178,9	159,9	0,0	-	3178,9
Джибуті	9009,7	51,0	1,1	-	9008,7
Домініканська Республіка	869,4	4,3	238,7	113,0	630,7
Еквадор	1285,8	1694,1	13867,5	108,5	-12581,7
Еритрея	959,5	163,3	1,2	3439,7	958,4
Естонія	17294,3	184,9	7831,8	76,3	9462,5
Ефіопія	17296,2	254,8	1495,7	541,8	15800,5
Єгипет	187260,1	198,5	12380,3	151,5	174879,8
Ємен	35063,0	2231,5	432,2	127,3	34630,8
Ізраїль	70141,8	213,2	16531,3	204,1	53610,5
Індія	168575,6	100,7	89848,3	133,5	78727,3
Індонезія	11258,0	41,7	27795,4	111,1	-16537,4
Ірак	93526,5	202,4	-	-	93526,5

Іран (Ісламська Республіка)	97953,3	676,6	8460,1	204,0	89493,2
Ірландія	8460,6	58,9	18970,9	193,3	-10510,3
Ісландія	164,6	170,8	7930,1	76,3	-7765,5
Іспанія	328537,2	263,4	67218,8	109,8	261318,4
Італія	327423,5	199,4	144731,3	130,7	182692,2
Йорданія	15080,7	133,9	514,0	2583,6	14566,7
Казахстан	27183,3	145,3	84371,5	203,5	-57188,1
Камбоджа	217,1	87,0	2190,6	76,7	-1973,5
Камерун	36868,2	1975,2	62,0	180,1	36806,3
Канада	10613,2	124,1	15257,5	100,5	-4644,3
Катар	4880,6	19,9	1394,2	247,6	3486,4
Кенія	1482,9	14,5	737,3	64,9	745,7
Киргизстан	2473,5	110,8	908,4	2052,6	1565,1
Китай	682357,4	132,4	1050720,1	160,0	-368362,7
Кіпр	7310,6	406,5	555,3	42,7	6755,3
Колумбія	14205,5	209,5	20062,3	784,1	-5856,8
Конго	2348,6	442,1	14,8	361,0	2333,8
Коста-Рика	17943,5	1566,5	4312,9	69,8	13630,6
Кот-Д'Івуар	12028,8	1282,7	5445,1	92,0	6583,7
Куба	523,6	131,0	94,1	254,0	429,5
Кувейт	6131,9	297,0	0,0	0,0	6131,9
Латвія	16618,6	95,7	13328,3	161,9	3290,3
Литва	61054,5	215,6	102753,7	170,3	-41699,2
Ліван	36293,1	143,1	206,3	157,9	36086,8
Лівія	61773,1	249,1	21698,5	-	40074,6
Люксембург	1429,9	187,7	807,0	48,6	622,8
Мавританія	5687,8	359,0	962,6	6335,5	4725,3
Малаві	64,9	-	4419,7	109,7	-4354,8
Малайзія	33722,5	285,1	26349,4	156,9	7373,1
Малі	1318,0	21,3	104,7	289092,6	1213,3
Мальта	898,8	271,4	1224,3	1,2	-325,6
Марокко	27429,6	83,5	3735,4	126,9	23694,2
Мексика	17207,2	709,9	22659,2	120,8	-5452,0
Мозамбік	-	-	800,8	46,8	-800,8
Монголія	2587,9	170,3	15,8	-	2572,2
М'янма	150,7	28,0	2158,5	204,4	-2007,7
Непал	560,3	29,1	0,6	-	559,7
Нігерія	5185,1	109,6	1186,6	901,7	3998,6
Нідерланди	257655,9	270,2	85056,2	109,5	172599,7
Німеччина	186746,6	93,5	398844,7	133,1	-212098,1
Нова Зеландія	190,1	33,8	2335,8	229,3	-2145,7
Норвегія	2654,8	32,9	45647,7	244,0	-42993,0
Об'єднана Республіка Танзанія	628,0	548,6	360,2	196,4	267,7
Об'єднані Арабські Емірати	47311,1	131,4	10008,6	238,5	37302,5
Оман	5767,9	79,1	177,7	21,5	5590,2
Пакистан	57325,7	229,2	8506,9	89,0	48818,8
Перу	2204,6	14,4	2150,0	148,6	54,5
Південна Африка	16647,3	1424,7	5146,8	88,8	11500,6
Південний Судан	691,9	168,2	-	-	691,9
Північна Македонія	17020,3	141,9	2257,3	348,4	14762,9
Польща	390392,4	131,9	358550,4	148,9	31841,9
Португалія	31402,2	122,4	5966,5	137,6	25435,7
Пуерто-Рико	272,4	77,6	375,6	421,3	-103,3
Республіка Корея	35015,2	1031,3	72195,0	115,7	-37179,8

Республіка Молдова	51092,0	128,3	7340,2	213,9	43751,8
Реюньйон	1422,4	231,9	0,6	-	1421,8
Російська Федерація	256717,8	139,4	634297,7	177,0	-377579,8
Румунія	139843,8	175,1	42983,0	83,4	96860,8
Саудівська Аравія	84455,7	198,0	14117,7	211,7	70338,0
Сенегал	17637,1	124,9	60,5	35,4	17576,7
Сербія	20345,0	259,1	14099,3	156,1	6245,7
Сингапур	633,4	165,3	3243,1	186,9	-2609,7
Сирійська Арабська Республіка	-	-	2121,7	242,7	-2121,7
Словаччина	75101,8	176,7	59275,4	92,5	15826,4
Словенія	4800,0	136,1	24534,8	167,2	-19734,7
Сомалі	1742,8	364,6	-	-	1742,8
Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії	84555,2	114,5	121230,7	227,7	-36675,5
Судан	25526,9	446,1	441,0	541,0	25085,8
США	158076,6	179,9	361367,4	163,5	-203290,8
Таджикистан	956,5	181,6	75,3	242,4	881,2
Таїланд	3444,9	12,2	16951,4	108,0	-13506,5
Тайвань, Провінція Китаю	5707,8	177,1	24509,3	152,1	-18801,5
Того	1973,4	549,5	-	-	1973,4
Туніс	41270,1	193,5	13006,9	751,1	28263,2
Туреччина	462215,9	157,6	240896,6	152,5	221319,3
Туркменистан	3157,7	160,5	8088,6	511,1	-4930,9
Уганда	311,1	435,0	4232,7	1703,6	-3921,6
Угорщина	150684,5	146,6	116758,6	56,4	33926,0
Узбекистан	34132,6	151,3	23413,7	191,6	10718,8
Фарерські Острови	-	-	3425,1	78,4	-3425,1
Філіппіни	2299,1	152,0	4397,7	111,0	-2098,5
Фінляндія	13742,5	381,9	24589,0	176,1	-10846,5
Франція	86400,0	146,9	126480,4	147,9	-40080,4
Хорватія	6383,3	270,8	7671,3	244,7	-1288,0
Чехія	90727,4	92,5	159041,5	249,7	-68314,1
Чилі	1582,8	254,5	3160,1	107,7	-1577,3
Швейцарія	9059,3	183,7	148659,7	82,0	-139600,3
Швеція	9273,3	126,4	31159,5	67,5	-21886,2
Шри-Ланка	1341,1	107,6	2906,0	104,6	-1564,9
Японія	38950,4	160,0	59447,2	86,0	-20496,8

Додаток Б

Географічна структура зовнішньої торгівлі товарами за 2021р. [3]

	Експорт/Exports		Імпорт/Imports ²		Сальдо/ Balance
	тис.дол. США/ thsd.USD	у % до 2020/in % to 2020	тис.дол. США/ thsd.USD	у % до 2020/in % to 2020	
Усього	68072328,8	138,4	72843126,6	134,1	-4770797,8
у тому числі					
Австралія	60910,8	143,9	154391,9	599,7	-93481,1
Австрія	915155,5	157,8	860067,0	153,7	55088,5
Азербайджан	394896,0	113,9	687355,2	215,8	-292459,2
Албанія	36650,1	123,1	5784,6	80,4	30865,5
Алжир	452656,8	126,7	109114,1	1518,7	343542,7
Ангола	22081,4	544,3	0,0	0,1	22081,3
Аргентина	34501,2	603,7	64539,5	109,6	-30038,3
Афганістан	3749,0	56,1	431,3	148,2	3317,7
Бангладеш	311282,9	86,9	124110,3	127,1	187172,6
Барбадос	517,4	452,1	693,7	141,5	-176,3
Бахрейн	6609,1	80,5	507,7	127,3	6101,4
Беліз	68,7	13,8	967,3	50,8	-898,6
Бельгія	659034,3	117,5	752305,6	142,9	-93271,4
Бенін	50888,2	441,1	15,0	321,8	50873,2
Білорусь	1479567,0	110,8	4822980,5	167,8	-3343413,4
Болгарія	835270,9	163,3	542297,9	187,1	292972,9
Болівія (Багатонаціональна держава)	9284,1	2356,6	593,8	41,5	8690,3
Боснія і Герцеговина	25595,9	138,1	11636,5	94,4	13959,4
Ботсвана	415,6	109,2	137,0	15,0	278,7
Бразилія	181295,1	282,1	384491,7	144,1	-203196,6
Буркіна-Фасо	29888,3	244,5	182,8	120,9	29705,5
Бурунді	1623,3	1337,1	251,0	64,3	1372,3
Венесуела (Боліварська Республіка)	5168,4	110,5	958,6	128,4	4209,8
В'єтнам	276763,2	150,2	574467,2	124,8	-297704,0
Вірменія	135166,6	120,5	26034,9	147,6	109131,7
Габон	19551,7	180,0	31,0	540,4	19520,7
Гаїті	45697,8	302,3	156,7	196,6	45541,1
Гамбія	34916,9	170,4	-	-	34916,9
Гана	171626,1	210,5	128431,9	96,2	43194,2
Гаяна	4650,9	131,9	145,9	1,0	4505,0
Гватемала	54062,0	332,3	68990,2	111,8	-14928,2
Гвінея	17771,7	114,3	140406,6	97,4	-122634,9
Гондурас	7140,2	74,8	7683,1	140,4	-542,9
Гонконг, Особливий адміністративний район Китаю	84016,8	118,3	36001,5	43,1	48015,3
Гренландія	-	-	9631,8	89,3	-9631,8
Греція	212785,1	119,0	495622,7	156,3	-282837,6
Грузія	436060,5	119,0	204922,2	151,3	231138,3
Данія	285816,4	131,8	305260,6	138,2	-19444,2
Демократична Республіка Конго	14485,0	159,3	6401,8	70,2	8083,2
Держава Палестина	21534,2	81,9	37,1	3722,5	21497,2

Джибуті	83909,0	380,8	3080,3	2447,2	80828,7
Домініканська Республіка	361461,1	428,0	6953,3	155,6	354507,9
Еквадор	4278,1	63,7	156644,0	130,0	-152365,9
Екваторіальна Гвінея	2532,6	66,4	0,4	-	2532,1
Еритрея	12996,4	832,3	56,6	534,4	12939,8
Естонія	168628,9	153,7	169808,0	95,6	-1179,1
Ефіопія	278453,4	198,8	7259,7	163,7	271193,7
Єгипет	1944564,0	120,2	149116,3	184,3	1795447,7
Ємен	243943,7	141,3	2607,0	1207,4	241336,7
Замбія	511,5	529,1	339,9	63,7	171,6
Зімбабве	32,5	3,4	2545,0	126,4	-2512,4
Ізраїль	730932,1	129,7	225085,1	131,6	505847,0
Індія	2494435,6	126,5	961379,5	133,2	1533056,1
Індонезія	809885,8	110,1	431889,1	155,3	377996,7
Ірак	694250,5	116,2	127,9	44,3	694122,6
Іран (Ісламська Республіка)	624949,3	241,4	98839,9	205,0	526109,4
Ірландія	97882,3	103,7	231456,2	110,6	-133574,0
Ісландія	1469,9	143,3	128419,1	141,8	-126949,2
Іспанія	1677241,7	134,2	975882,5	132,7	701359,2
Італія	3469269,2	179,9	2675493,0	125,7	793776,2
Йорданія	207944,5	114,9	7959,3	129,9	199985,3
Кабо-Верде	1734,2	144,3	204,4	356,1	1529,8
Казахстан	438413,0	130,4	846597,8	199,5	-408184,8
Камбоджа	2386,1	131,7	27887,4	116,5	-25501,3
Камерун	116413,1	224,4	853,4	78,7	115559,7
Канада	160140,6	197,0	260560,8	129,4	-100420,2
Катар	148030,4	112,5	18722,0	248,2	129308,4
Кенія	196736,0	252,4	18044,1	139,4	178691,9
Киргизстан	52434,3	123,1	2276,1	133,8	50158,2
Китай	8003562,7	112,7	10981714,2	132,0	-2978151,5
Кіпр	47441,0	149,1	38039,1	200,1	9401,9
Колумбія	226507,7	763,4	85942,2	167,6	140565,5
Комори	1042,6	78,7	25,7	37,7	1016,9
Конго	11162,7	166,0	244,9	302,2	10917,8
Коста-Рика	164587,0	221,7	43775,5	88,1	120811,6
Кот-Д'Івуар	99323,2	234,1	82781,7	115,8	16541,5
Куба	3079,9	65,7	1680,8	147,1	1399,1
Кувейт	42464,1	117,1	2052,8	261,4	40411,2
Лаоська Народно-Демократична Республіка	254,1	30,7	984,9	161,0	-730,8
Латвія	288575,1	125,8	210303,4	132,3	78271,7
Литва	576917,6	133,7	1290895,4	158,7	-713977,7
Ліберія	9478,5	100,0	0,0	0,1	9478,5
Ліван	389066,6	118,9	4603,2	107,4	384463,4
Лівія	468003,8	142,8	181475,4	432,4	286528,4
Ліхтенштейн	40,8	129,6	1146,0	260,1	-1105,3
Люксембург	15743,2	90,4	20285,6	118,5	-4542,4
Маврикій	3352,5	68,4	740,6	94,1	2611,9
Мавританія	59679,0	141,5	3110,2	46,7	56568,8
Мадагаскар	12097,1	1156,7	2256,9	170,0	9840,2
Майотта	549,4	108,4	1,4	-	548,0
Малі	34629,3	219,7	7009,3	560,2	27620,0
Мальдіви	2746,1	66,3	1292,3	1120,9	1453,8
Мальта	30209,6	341,3	116047,5	825,6	-85837,9
Марокко	482764,1	129,4	124519,2	135,4	358244,9
Мексика	218302,1	314,1	302747,4	136,5	-84445,4

Мозамбік	22875,1	84,2	12001,2	129,0	10874,0
Монако	488,0	169,4	263,8	144,1	224,2
Монголія	24321,7	105,2	298,0	109,5	24023,7
М'янма	25547,9	68,2	19527,4	116,5	6020,5
Намібія	332,0	105,0	413,3	983,4	-81,3
Непал	29563,9	128,8	30,8	106,4	29533,1
Нігер	1731,7	378,7	9,1	63,8	1722,6
Нігерія	188435,7	271,8	8258,1	237,2	180177,5
Нідерланди	2262530,2	125,5	1012585,8	134,9	1249944,4
Нікарагуа	180,8	54,4	334,7	3,5	-153,9
Німеччина	2866373,4	138,4	6284374,9	117,7	-3418001,5
Нова Зеландія	12104,6	124,5	23369,9	122,4	-11265,3
Норвегія	40825,7	151,0	387861,1	134,4	-347035,4
Об'єднана Республіка Танзанія	47150,1	135,4	4054,1	79,5	43096,1
Об'єднані Арабські Емірати	530808,1	120,9	85490,5	140,2	445317,6
Оман	187083,1	219,3	16313,9	72,4	170769,2
Пакистан	658373,3	198,8	92842,7	114,2	565530,6
Панама	4906,6	183,7	4479,0	247,5	427,6
Парагвай	438,6	117,6	659,6	241,7	-221,0
Перу	127959,6	243,6	31443,4	152,7	96516,2
Південна Африка	22332,6	74,2	94952,7	110,1	-72620,0
Південний Судан	5034,7	328,9	-	-	5034,7
Північна Македонія	120131,6	148,8	22293,6	143,2	97838,0
Польща	5227413,1	159,7	4962500,1	119,8	264913,0
Португалія	341202,1	145,8	88770,4	130,2	252431,7
Пуерто-Рико	5235,8	134,7	4622,5	107,4	613,3
Республіка Корея	299867,5	85,3	694539,7	139,6	-394672,2
Республіка Молдова	864222,8	127,2	112459,2	151,8	751763,6
Реюньйон	5864,8	117,2	129,3	291,5	5735,5
Російська Федерація	3414088,0	126,2	6083490,5	133,9	-2669402,6
Руанда	1011,7	52,4	833,9	163,6	177,9
Румунія	1543445,3	142,8	796433,7	116,7	747011,6
Сальвадор	978,7	70,1	2254,0	163,4	-1275,3
Сан-Марино	1881,6	156,1	2612,2	168,1	-730,6
Саудівська Аравія	768601,8	106,9	188517,3	185,0	580084,5
Сейшельські Острови	888,6	16,0	294,3	75,5	594,3
Сенегал	127945,4	155,0	2385,1	76,5	125560,4
Сербія	215048,6	157,4	195112,9	118,1	19935,7
Сингапур	21581,6	17,5	44689,6	97,9	-23108,0
Сирійська Арабська Республіка	3427,6	83,3	20747,6	202,2	-17320,0
Словаччина	999275,1	223,7	923213,6	80,7	76061,6
Словенія	75524,5	187,5	287793,7	113,6	-212269,2
Сомалі	25165,8	135,6	3511,7	473,8	21654,1
Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії	1083237,1	162,4	1115215,1	151,9	-31978,1
Судан	73040,5	110,9	9243,5	419,1	63797,0
Суринам	7705,0	142,0	425,3	51,7	7279,7
США	1610459,5	163,7	3333257,3	108,6	-1722797,9
Сьєрра-Леоне	6367,3	120,4	230,1	123,0	6137,2
Таджикистан	21112,3	87,6	951,6	109,4	20160,7
Японія	347242,2	191,1	1227314,3	114,0	-880072,1

Додаток В

Географічна структура зовнішньої торгівлі товарами за 2020р. [3]

	Експорт/Exports		Імпорт/Imports ²		Сальдо/ Balance
	тис.дол. США/ thsd.USD	у % до 2019/in % to 2019	тис.дол. США/ thsd.USD	у % до 2019/in % to 2019	
Усього	49191824,5	98,3	54336136,7	89,4	-5144312,2
у тому числі					
Австралія	42333,0	97,4	25746,0	25,9	16586,9
Австрія	579988,3	96,9	559737,2	85,2	20251,1
Азербайджан	346840,0	86,6	318516,4	84,0	28323,6
Албанія	29766,4	130,8	7191,9	258,0	22574,6
Алжир	357281,8	61,2	7184,7	53,5	350097,1
Ангола	4057,2	20,3	35,4	14,1	4021,8
Аргентина	5715,3	98,6	58906,1	105,7	-53190,8
Афганістан	6679,4	195,3	291,1	200,1	6388,3
Багамські Острови	9700,7	70,1	2,0	53,5	9698,7
Бангладеш	358208,8	80,9	97658,8	101,3	260550,0
Бахрейн	8207,9	66,2	398,8	125,6	7809,1
Беліз	496,1	43,3	1903,6	152,9	-1407,6
Бельгія	560930,3	82,4	526390,3	95,8	34540,1
Бенін	11535,4	35,0	4,7	120,2	11530,7
Білорусь	1335266,9	86,2	2874478,6	76,6	-1539211,7
Болгарія	511502,7	106,1	289909,3	63,1	221593,4
Боснія і Герцеговина	18531,1	88,5	12324,3	89,1	6206,8
Ботсвана	380,6	30,0	916,1	47,2	-535,5
Бразилія	64255,9	86,9	266804,8	122,2	-202549,0
Британські Віргінські Острови	1960,2	13,3	288,2	1377,5	1672,0
Буркіна-Фасо	12226,3	69,6	151,2	522,6	12075,1
В'єтнам	184273,1	193,0	460465,1	107,0	-276192,0
Вірменія	112188,9	85,5	17642,9	87,8	94546,0
Габон	10861,9	110,2	5,7	109,4	10856,1
Гаїті	15115,5	317,7	79,7	235,9	15035,8
Гамбія	20489,4	74,2	0,0	10,9	20489,3
Гана	81548,1	102,6	133557,2	67,5	-52009,1
Гаяна	3527,3	154,7	14315,3	16,1	-10788,0
Гватемала	16267,0	169,2	61701,9	187,0	-45434,9
Гвінея	15549,6	122,6	144182,7	121,7	-128633,1
Гондурас	9551,2	18557,8	5472,4	84,3	4078,8
Гонконг, Особливий адміністративний район Китаю	71001,1	113,1	83530,4	95,3	-12529,3
Греція	178809,9	65,2	317007,7	101,7	-138197,8
Грузія	366397,2	93,3	135410,7	74,4	230986,6
Данія	216888,6	85,2	220915,4	80,6	-4026,8
Демократична Республіка Конго	9093,6	52,1	9123,2	296,4	-29,6
Держава Палестина	26300,2	96,4	1,0	7,6	26299,2
Екваторіальна Гвінея	3816,1	94,5	-	-	3816,1
Еритрея	1561,5	104,4	10,6	205810,9	1550,9
Есватіні	-	-	538,7	171,2	-538,7
Естонія	109748,0	78,5	177570,2	123,0	-67822,2

Ефіопія	140068,0	82,2	4433,6	104,7	135634,4
Єгипет	1617763,6	71,8	80913,5	71,5	1536850,1
Ізраїль	563513,1	90,9	171032,7	82,7	392480,4
Індія	1972095,3	97,4	721868,0	97,4	1250227,3
Індонезія	735639,4	100,1	278037,2	94,0	457602,2
Ірак	597619,8	102,3	288,6	475,1	597331,2
Іран (Ісламська Республіка)	258846,4	120,5	48219,3	98,5	210627,1
Ірландія	94365,8	61,6	209304,8	123,4	-114939,0
Ісландія	1026,1	103,2	90551,8	95,8	-89525,7
Іспанія	1250213,7	83,3	735137,4	87,1	515076,3
Італія	1928906,3	79,7	2128733,9	102,6	-199827,6
Йорданія	181055,7	107,8	6125,7	31,1	174930,0
Кабо-Верде	1201,4	502,5	57,4	2192,7	1144,0
Казахстан	336102,6	91,6	424414,0	94,2	-88311,4
Камбоджа	1812,3	111,9	23943,5	94,2	-22131,3
Камерун	51873,6	158,5	1084,4	137,4	50789,2
Канада	81272,8	95,0	201359,0	103,4	-120086,2
Катар	131611,6	175,7	7544,1	102,7	124067,5
Кенія	77952,6	112,6	12942,0	137,9	65010,6
Киргизстан	42593,2	113,0	1701,6	84,7	40891,6
Китай	7099948,1	197,6	8318436,1	90,4	-1218488,0
Кіпр	31820,8	73,9	19005,6	82,0	12815,2
Колумбія	29671,6	94,5	51279,8	63,2	-21608,2
Комори	1324,4	182,9	68,2	90,8	1256,2
Конго	6726,1	80,4	81,1	138,6	6645,0
Коста-Рика	74248,0	141,4	49682,0	91,5	24566,0
Кот-Д'Івуар	42423,6	88,9	71466,8	98,9	-29043,1
Куба	4687,3	92,1	1143,0	88,0	3544,3
Кувейт	36270,5	104,5	785,3	9,7	35485,2
Латвія	229426,4	76,5	158959,8	95,5	70466,5
Литва	431448,5	105,0	813405,6	71,1	-381957,1
Ліберія	9478,6	121,5	33,0	58,1	9445,6
Ліван	327294,0	88,0	4286,6	136,3	323007,4
Лівія	327835,3	103,5	41972,9	1347,1	285862,4
Люксембург	17423,1	86,3	17117,1	32,2	306,0
Маврикій	4898,7	245,4	786,8	108,3	4111,9
Мавританія	42169,8	94,9	6656,6	139,2	35513,2
Мадагаскар	1045,8	44,1	1327,4	122,1	-281,6
Майотта	506,8	105,7	-	-	506,8
Малаві	71,9	6,4	68710,6	181,3	-68638,7
Малайзія	181078,2	99,7	234992,5	102,0	-53914,3
Малі	15764,9	96,6	1251,3	401,8	14513,6
Марокко	372969,2	126,8	91940,2	91,4	281029,1
Маршаллові Острови	13989,2	388,9	519,5	279,9	13469,7
Мексика	69494,6	53,9	221811,8	123,5	-152317,1
Мозамбік	27152,4	215,6	9301,9	117,3	17850,5
Монголія	23114,4	88,5	272,1	36,9	22842,2
М'янма	37445,5	87,2	16768,6	114,6	20677,0
Непал	22960,9	155,9	28,9	23,5	22931,9
Нігерія	69316,9	43,2	3481,5	114,5	65835,4
Нідерланди	1802205,9	97,5	750840,0	98,1	1051365,9
Німеччина	2071739,4	86,9	5339677,7	89,2	-3267938,3
Норвегія	27032,3	100,5	288613,9	108,8	-261581,5
Об'єднані Арабські Емірати	439134,5	83,5	60982,6	75,7	378151,8
Оман	85290,0	107,3	22534,2	233,6	62755,7
Пакистан	331096,6	525,7	81276,7	104,6	249819,9

Панама	2671,5	52,1	1809,4	36,3	862,2
Перу	52518,4	234,1	20588,0	136,4	31930,4
Південна Африка	30109,0	67,8	86255,3	109,6	-56146,3
Південний Судан	1530,9	57,8	6,0	46,4	1524,9
Північна Македонія	80746,5	174,3	15568,5	94,2	65178,0
Польща	3272683,1	99,3	4140911,8	100,8	-868228,7
Португалія	233971,3	82,9	68191,1	91,2	165780,2
Пуерто-Рико	3886,5	340,2	4303,9	95,6	-417,4
Республіка Корея	351533,4	93,5	497456,6	109,1	-145923,1
Республіка Молдова	679630,8	93,5	74088,5	81,2	605542,2
Реюньйон	5004,4	140,6	44,4	629,7	4960,0
Російська Федерація	2705977,1	83,4	4541838,6	65,0	-1835861,6
Руанда	1932,0	72,6	509,9	161,9	1422,2
Румунія	1080954,2	107,5	682434,6	105,7	398519,6
Сальвадор	1395,1	287,3	1379,5	116,0	15,6
Сан-Марино	1205,2	66,8	1553,8	137,9	-348,6
Саудівська Аравія	719049,8	96,6	101910,1	58,3	617139,8
Сейшельські Острови	5539,8	331,1	389,6	78,8	5150,2
Сенегал	82532,7	70,5	3119,2	176,0	79413,5
Сент-Кітс і Невіс	7506,2	1174,7	1,9	8,2	7504,3
Сербія	136634,3	53,1	165239,5	95,1	-28605,2
Сингапур	123102,0	65,3	45636,3	119,0	77465,6
Сирійська Арабська Республіка	4115,0	102,3	10258,6	443,6	-6143,6
Словаччина	446759,5	63,0	1143401,5	175,4	-696642,0
Словенія	40280,9	103,4	253442,4	103,4	-213161,4
Сомалі	18555,2	145,1	741,2	85,2	17814,0
Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії	666851,9	106,2	734243,8	95,4	-67391,9
Судан	65870,4	119,6	2205,6	190,5	63664,7
Суринам	5425,1	139,0	822,8	299,6	4602,3
США	983942,0	100,5	3068698,2	93,4	-2084756,2
Сьєрра-Леоне	5289,4	97,3	187,1	227,0	5102,3
Таджикистан	24113,3	87,0	870,0	65,7	23243,3
Таїланд	164537,9	51,1	194090,3	89,1	-29552,4
Тайвань, Провінція Китаю	43261,0	70,7	234824,3	94,4	-191563,3
Туніс	414820,9	114,4	12921,5	68,1	401899,3
Туреччина	2436266,9	93,0	2418811,8	102,7	17455,0
Туркменистан	56019,1	102,0	29512,3	35,6	26506,8
Уганда	2240,2	10,4	3318,4	44,8	-1078,2
Угорщина	1263810,4	80,9	1399536,4	111,9	-135726,0
Узбекистан	295517,6	136,9	136960,5	121,5	158557,1
Уругвай	805,3	228,8	1486,8	23,8	-681,5
Філіппіни	169887,9	82,1	49052,3	93,3	120835,6
Фінляндія	54540,1	118,1	249228,5	90,5	-194688,4
Франція	592395,2	99,3	1467709,5	88,8	-875314,3
Хорватія	29593,1	79,6	52845,2	100,6	-23252,1
Чехія	826278,3	89,7	961721,3	82,5	-135443,0
Чилі	6176,7	122,2	55390,0	118,4	-49213,4
Чорногорія	3884,9	54,1	1273,1	13,0	2611,8
Швейцарія	142662,5	111,8	876023,4	55,0	-733360,9
Швеція	72522,5	94,1	428096,8	87,5	-355574,3
Шри-Ланка	35580,8	57,1	36663,6	96,3	-1082,8
Японія	181725,1	72,7	1076489,5	111,8	-894764,3